

Odgojno zanemareno dijete - što vrtić može učiniti?

Pismarović, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:333105>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

**MATEJA PISMAROVIĆ
ZAVRŠNI RAD**

**ODGOJNO ZANEMARENO DIJETE – ŠTO
VRTIĆ MOŽE UČINITI?**

Petrinja, rujna, 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Mateja Pismarović

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Odgojno zanemareno dijete – što vrtić može učiniti?

MENTOR: prof.dr.sc. Anka Jurčević Lozančić

SUMENTOR: dr.sc. Edita Rogulj

Petrinja, rujan, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ZANEMARIVANJE DJETETA.....	3
2.1. Fizičko zanemarivanje.....	4
2.2. Emocionalno zanemarivanje	5
2.3. Obrazovno ili edukativno zanemarivanje	5
2.4. Medicinsko ili zdravstveno zanemarivanje.....	6
2.5. Zanemarivanje djece s posebnim potrebama	6
2.6. Posljedice zanemarivanja djeteta.....	7
3. RODITELJSTVO.....	9
3.1. Obitelj i odgojna zanemarenost djece	10
3.2. Roditeljski odgojni stilovi.....	11
3.3. Zanemarujući ili zapuštajući odgojni stil	12
4. ULOGA ODGOJNO – OBRAZOVNE INSTITUCIJE U POSTUPANJU SA ZANEMARENIM DJETETOM	14
4.1. Stručno usavršavanje odgojitelja	15
4.2. Suradnja i partnerstvo s roditeljima.....	17
4.3. Vrtićko ozračje i okruženje.....	20
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	23
5.1. Cilj i istraživačka pitanja	23
5.2. Metoda i instrumenti istraživanja.....	23
5.3. Provedba istraživanja.....	24
5.4. Ispitanici	24
5.5. Analiza i interpretacija rezultata empirijskog istraživanja.....	27
5.5.1. Razumijevanje termina Zanemarivanje djeteta	27
5.5.2. Programi stručnog usavršavanja – Odgojno zanemareno dijete	32
5.5.3. Suradnja s roditeljima	34
5.5.4. Stavovi ispitanika o ulozi odgojitelja.....	36
6. ZAKLJUČAK	39
LITERATURA.....	41
PRILOZI I DODACI	44
TABLICE	44
GRAFIKONI.....	44

Prilog 1	44
----------------	----

SAŽETAK

Svako dijete ima pravo na ljubav, pažnju, razumijevanje i odgoj, a njegovi prvi *odgojitelji* su njegovi roditelji. No, postoje situacije u kojima roditelji gube nadzor i kontrolu nad svojim djetetom te zbog toga dolazi do odgojne zanemarenosti ili odgojne zapuštenosti, a u krajnjem slučaju do težeg oblika zanemarivanja. Ukoliko se dijete zanemaruje fizički, emocionalno, edukativno ili obrazovno te medicinski ili zdravstveno, ono će se negativno odraziti na njegov psihički i fizički razvoj. U takvim slučajevima je potrebno reagirati i poduzeti određene mjere. Odgajajući svoje dijete, neki će roditelji koristiti tzv. zanemarujući ili zapuštajući odgojni stil. Takvi roditelji svome djetetu neće pružiti dovoljno nadzora ili kontrole te ljubavi i topline što će dovesti do odgojne zapuštenosti. Ukoliko dijete koje je odgojno zanemareno ili je izloženo težem obliku zanemarivanja pohađa vrtić, odnosno odgojno – obrazovnu instituciju, zadaća odgojitelja i stručnog tima je prepoznati simptome zanemarenosti te pokrenuti postupak kako bi se zaštitila djetetova prava. No, kako bi odgojitelji mogli prepoznati simptome zanemarenosti te prepoznati odgojnu zanemarenost djeteta, potrebno je profesionalno stručno usavršavanje te suradnja i partnerstvo s roditeljima. Osim toga, kako bi se dijete osjećalo ugodno, sigurno i dobrodošlo u vrtiću, važno je stvoriti ugodno vrtićko ozračje i okruženje.

U svrhu ovog završnog rada provedeno je istraživanje u dječjim vrtićima u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu. Cilj je bio saznati koliko su odgojitelji i odgojiteljice upoznati s pojmom *Odgojne zanemarenosti* te što vrtić može učiniti ukoliko se primijeti da je dijete odgojno zanemareno ili je izloženo težem obliku zanemarivanja. Istraživanje je provedeno s 20 odgojiteljica. Rezultati istraživanja pokazuju i potvrđuju pretpostavke da su odgojiteljice upoznate s terminima *Zanemareno dijete* i *Odgojno zanemareno dijete*. No, više od polovice odgojiteljica navodi da nisu sigurne ili ne znaju kako treba postupiti ukoliko primijete da je dijete zanemareno ili odgojno zanemareno. Uz to, više od polovice ispitanica nije nikada sudjelovalo u programu stručnog usavršavanja koji je uključivao temu *Odgojno zanemareno dijete*, a suradnju s roditeljima smatraju bitnim faktorom za smanjenje stupnja zanemarenosti djeteta.

Ključne riječi: dijete, odgojna zanemarenost, zanemarivanje, odgojitelji, dječji vrtić

SUMMARY

Every child has the right for love, attention, understanding and upbringing and his first *educators* are his parents. However, there are situations in which parents lose control over their child and this leads to educational neglect, and ultimately to a more severe form of neglect. If a child is neglected physically, emotionally, educationally, or medically, it will negatively affect on his mental and physical development. In such cases, it is necessary to react and take certain measures. While educating and raising their child, some parents will use neglecting upbringing style. Such parents will not provide their child with enough control, love and warmth which will lead to educational neglect. If a child who has been neglected or is exposed to a more severe form of neglect attends a kindergarten, the task of the educator and the professional team is to identify the symptoms of neglect and initiate proceedings to protect the child's rights. However, in order for educators to be able to recognize the symptoms of neglect and to recognize the educational neglect of the child, professional development and cooperation and partnership with parents are needed. In addition, in order for a child to feel comfortable, safe and welcome in kindergarten, it is necessary to create a pleasant kindergarten atmosphere and environment.

For the purpose of this final paper, research was conducted in kindergartens in Zagreb County and the City of Zagreb. The aim was to find out how familiar educators are with the concept of *Educational neglect* and what a kindergarten can do if it is noticed that a child is educationally neglected or exposed to a more severe form of neglect. The research was conducted with 20 educators. The results of the research show and confirm the assumptions that educators are familiar with the terms *Neglected child* and *Educationally neglected child*. But more than half of educators say they are unsure or do not know what to do if they notice that a child has been neglected or educationally neglected. In addition, more than half of the respondents have never participated in a professional development program that included the topic of a neglected child, and they consider cooperation with parents to be an important factor in reducing the degree of child neglect.

Keywords: child, educational neglect, neglect, educators, kindergarten

1. UVOD

Svako dijete ima pravo na ljubav, prihvaćanje, njegu i odgoj, a njegovi prvi *odgojitelji* su njegovi roditelji (Vukasović, 1994). Obiteljski odgoj pružit će djetetu temelj za svaki drugi odgojni utjecaj, a roditelji su osobe koje u tome imaju neizmjernu ulogu, obvezu te odgovornost. Nažalost, u nekim obiteljima je došlo do situacija gdje roditelji svome djetetu ne pružaju dovoljno pažnje, ljubavi, podrške i odgoja, a uzrok tome mogu biti siromaštvo, nezaposlenost te nizak socijalni status i odgoj. Zbog takvih situacija postoji mogućnost pojave odgojne zapuštenosti ili odgojne zanemarenosti (Stevanović, 2000). Osim toga, postoje i teži oblici zanemarivanja gdje roditelji svome djetetu ne osiguravaju odgovarajuću brigu i skrb te tako mogu negativno utjecati na njegov normalan fizički i psihički razvoj (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003). Ukoliko je došlo do težeg oblika zanemarivanja, većina autora (Buljan – Flander i Čorić, 2008; Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003; Odeljan, 2018) navode da se radi o fizičkom ili tjelesnom zanemarivanju, emocionalnom, obrazovnom ili edukativnom te medicinskom ili zdravstvenom zanemarivanju. Svaki navedeni oblik zanemarivanja zahtjeva pravodobno reagiranje i poduzimanje potrebnih mjera.

Kada se govori o odgojnim stilovima roditelja, Čudina – Obradović i Obradović (2006) navode autoritaran ili autokratski odgojni stil, autoritativan ili demokratski, permisivan ili prepopustljiv te zanemarujući ili zapuštajući odgojni stil. Zanemarujući odgojni stil karakterizira mogućnost emocionalno udaljenih roditelja od svoga djeteta te će roditeljska ljubav, toplina i privrženost biti pokazana u izrazito maloj mjeri (Cherry, 2019).

Kako bi odgojitelji bili dovoljno kompetentni da prepoznaju zanemareno dijete, potrebno je stručno usavršavanje. Maleš, Milanović i Stričević (2003) navode supervizije i radionice kao najpogodnije oblike za njihovo usavršavanje, odnosno stjecanje dodatnih znanja i vještina. Osim stručnog usavršavanja, potrebni su suradnja i partnerstvo s roditeljima, što je jedan od preduvjeta za stvaranje optimalnih uvjeta u vrtiću koji mogu utjecati na djetetov razvoj (Mavračić Miković, 2019). Autorica Rogulj (2018) naglašava važnost komunikacije kao bitan preduvjet za stvaranje suradničkih i partnerskih odnosa između roditelja i odgojno – obrazovne

institucije. Uz stručno usavršavanje odgojitelja, Ljubetić (2014) navodi programe za roditelje koji mogu podići njihovu pedagošku kompetenciju na višu razinu. Uz sve navedeno, temeljna komponenta institucijskog predškolskog konteksta su vrtićko ozračje i okruženje koje djeci moraju pružati osjećaj ugone, zadovoljstva i prihvaćenosti.

2. ZANEMARIVANJE DJETETA

Zanemarivanje ili zapuštanje se definira „kao nedostatak odgovarajuće brige i njege odraslih osoba prema djetetu, što bitno utječe na djetetov normalni fizički i psihički razvoj.“ (Buljan – Flander i Kocijan - Hercigonja, 2003; str. 65). Osim toga, ono podrazumijeva i ostavljanje djeteta kod kuće koje je premlado da se brine o sebi te ostavljanje djeteta bez odgovarajućeg nadzora (Buljan – Flander i Ćosić, 2003). Znanje o zanemarivanju raste vrlo polako zbog nedostatka jasne definicije i obuhvata pojma zanemarivanja te nedostatka mjernih instrumenata za procjenu zanemarenosti djeteta (Buljan – Flander i Ćorić, 2008). Postoje različiti čimbenici koji utječu na zanemarivanje djeteta. Autorice Buljan – Flander i Kocijan Hercigonja (2003) navode socijalne, roditeljske i dječje faktore za zanemarivanje. Socijalni faktori uključuju siromaštvo roditelja u kojem se djeci ne mogu osigurati hrana, odjeća te prikladan stambeni prostor za život. Ono često dovodi do migracija i emigracija obitelji te tada može doći do njihova razdvajanja, odnosno „...izostanka socijalne mreže potpore.“ (Buljan - Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003; str. 66). No, autorice Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja (2003) navode da su mnogi ljudi u zabludi misleći da znatan dio siromašnih obitelji zanemaruje svoju djecu. Naime, obitelji koje imaju ograničene prihode također mogu svojoj djeci pružati adekvatnu brigu. Samim time potrebno je naglasiti da siromaštvo nije zanemarivanje. Nadalje, postoji mogućnost da će dijete biti zanemareno ukoliko su roditelji adolescenti ili mladi ljudi koji su prerano postali roditelji te se ovdje govori o roditeljskim faktorima. Naime, kako bi mogli zadovoljiti potrebe svoje djece, mladim ljudima je potrebna podrška i pomoć okoline jer nisu dovoljno materijalno i psihološki zreli (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003). Također, postoji mogućnost da su neke majke ograničenih intelektualnih sposobnosti, boluju od različitih duševnih bolesti, psihotične su i depresivne te sklone uzimanju alkohola i droge. Takve majke nisu u stanju zadovoljiti potrebe svoje djece te ih na taj način mogu zanemarivati (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003). Nadalje, postoji mogućnost da će roditelji zanemarivati svoje dijete zbog njegova stanja, odnosno dijete koje ima specifične potrebe, teške ili kronične bolesti te dijete s određenim karakteristikama temperamenta.

Zanemareno dijete će svojim ponašanjem, postupcima i znakovima odrasloj osobi dati određene signale koje navode na sumnju o postojanju određenih problema. Ponašanje zanemarivanog djeteta može se kretati od vrlo agresivnog pa do vrlo povučenog. Uz navedeno moguća je pojava dugotrajnih zdravstvenih problema. Zanemarivanje se može podijeliti na fizičko ili tjelesno, emocionalno, obrazovno ili edukativno i medicinsko ili zdravstveno (Buljan – Flander i Čorić, 2008; Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003; Odeljan, 2018).

2.1. Fizičko zanemarivanje

Fizičko ili tjelesno zanemarivanje se definira kao nezadovoljenje osnovnih djetetovih potreba kao što su raznolika prehrana, siguran smještaj, čistoća, prikladna odjeća i obuća te zaštita od ozljeda. Prema Odeljan (2018) indikatori koji ukazuju da je dijete fizički zanemareno su sljedeći:

- neuhranjenost – upitna kvaliteta prehrambenih namirnica
- nedovoljna briga o zdravlju djeteta – izbjegavanje preventivnih pregleda, cijepljenje. Kulturni standardi diktiraju procjenu zdravlja djeteta
- zanemarivanje djeteta tokom trudnoće - konzumacija droge, alkohola i nikotina te nedostatna medicinska skrb
- uskraćivanje djetetu liječničke pomoći te oklijevanje s odlaskom liječniku u slučaju bolesti
- zanemarivanje primarnih tjelesnih potreba djeteta - neadekvatan smještaj, neprikladna odjeća te nemarnost o higijeni, njezi tijela i zubima
- nedovoljan nadzor nad djetetom – dijete živi u nesigurnom okruženju te je stalno izloženo različitim opasnostima, primjerice neosigurani prozori kroz koje dijete može pasti, neosiguran namještaj na koji se dijete može lako popeti i pasti, dostupnost lijekova, sredstva za čišćenje te alkohola
- nepovoljni uvjeti stanovanja – prisutnost vlage, gljivica po zidovima, nedostatak struje i vode
- dijete je ostavljeno samo kod kuće ili je ostavljeno osobi koja ga nije sposobna čuvati

Za potvrdu sumnje o fizički zanemarenom djetetu, važno je da se indikatori pojavljuju više puta, odnosno kontinuirano. U takvim je slučajevima potrebno reagirati i zaštititi dijete (Odeljan, 2018).

2.2. Emocionalno zanemarivanje

Emocionalno zanemarivanje podrazumijeva nezadovoljenje djetetovih minimalnih emocionalnih potreba. Najčešće se radi o roditeljima koji su emocionalno hladni prema svome djetetu te se ne obaziru na djetetove potrebe i želje. Postoji mogućnost da takvi roditelji ne slušaju svoje dijete, ne zanima ih želi li nešto njihovo dijete te su vođeni svojim potrebama i zakonima (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003). Djeca se mogu osjećati odbačeno i usamljeno jer im roditelji često ne pomažu u kriznim situacijama. Kasnije može doći do toga da će dijete potporu i razumijevanje početi tražiti u grupama vršnjaka koji imaju slične probleme. Takve će grupe razviti svoja pravila ponašanja te će često kršiti društvene norme (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003). Indikatori koji ukazuju na emocionalnu zanemarenost djece prema Odeljan (2018; str. 17) su:

- povučенost,
- sramežljivost, nisko samopouzdanje,
- izjave djeteta da se osjeća osamljeno,
- napuštenost, agresivnost, krađa

2.3. Obrazovno ili edukativno zanemarivanje

Obrazovanje djece je, prema Konvenciji o pravima djeteta (2001), zajamčeno svakom djetetu te se njegovim odsustvom može govoriti o obrazovnom ili edukativnom zanemarivanju. Autorice Buljan – Flander i Kocijan - Hercigonja (2003) navode da obrazovno zanemarivanje uključuje odsustvo roditeljske potpore, pomoći i poticanja tijekom procesa školovanja. Osim toga, ono uključuje odbijanje pomoći pri učenju, neodlazak roditelja na roditeljske sastanke, nedostatak osiguravanja nužne školske opreme i slično. Prema Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja (2003) indikatori koji ukazuju da je dijete obrazovno zanemareno su sljedeći:

- dijete neopravdano izostaje s nastave minimalno pet dana u mjesecu – roditelji su obaviješteni, ali ništa ne poduzimaju
- izostanak djeteta iz škole minimalno mjesec dana zbog neopravdanog razloga, poput čuvanja mlađe braće i sestara
- roditelj odbija pružiti djetetu pomoć prilikom učenja

Prema Buljan – Flander i Kocijan Hercigonja (2003), postoji mogućnost da je dijete obrazovno zanemareno ukoliko ima lošu sliku o sebi, odbija ići u školu i nastaviti daljnje školovanje te gubi interes za školu i školske aktivnosti. Ako osoba koja je u doticaju s djetetom primijeti neki od znakova obrazovnog zanemarivanja, potrebno je obavijestiti stručne suradnike te pristupiti uklanjanju problema.

2.4. Medicinsko ili zdravstveno zanemarivanje

Medicinsko zanemarivanje podrazumijeva odsustvo brige o djetetovoj zdravstvenoj zaštiti, o redovitom primanju cjepiva i odlascima na sistematske preglede te izbjegavanje odlazaka na potrebne liječničke tretmane i zahvate (Odeljan, 2018). Ono može započeti tijekom trudnoće kada roditelji odbijaju primiti i saslušati savjete stručnjaka o nužnim i potrebnim ponašanjima i postupcima koji djetetu osiguravaju pravilan razvoj (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003). Prema autorici Odeljan (2018) indicija koja ukazuje na mogućnost zdravstvenog zanemarivanja djeteta su razvoj akutnih bolesti uzrokovanih izostankom pružanja adekvatne liječničke skrbi kod različitih upala, prijeloma i infekcija.

2.5. Zanemarivanje djece s posebnim potrebama

Jedan od težih oblika zanemarivanja je zanemarivanje djece s posebnim potrebama. „To je skupina djece koja pripadaju u visoko rizične skupine za zanemarivanje i zlostavljanje.“ (Buljan – Flander i Kocijan – Hercigonja, 2003; str. 71). Autorice navode da se djeca s posebnim potrebama povezuju s dva opća oblika obrazovnog zanemarivanja. Naime, postoji mogućnost da roditelji ne žele prihvatiti specijalne potrebe te odbijaju bilo kakvu stručnu pomoć jer tvrde da njihovom djetetu to nije potrebno. Postoji i mogućnost da će neki roditelji prihvatiti fizičke i medicinske potrebe za svoje dijete, ali ne i obrazovne.

2.6. Posljedice zanemarivanja djeteta

Zanemarivanje je dugotrajan proces koji se u većini slučajeva ne prepozna na vrijeme. Ono se može negativno odražavati na djetetov fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj. Roditelji mogu primjereno brinuti o tjelesnim potrebama djeteta, „...ali živeći u kući „pored djeteta“, a ne „s njim“, rijetko ga grleći, rijetko mu se obraćajući, ne prepoznajući njegove osjećaje i potrebe, ne bodreći ga i ne podržavajući ga.“ (Bulatović, 2012; str. 218). Takav model odrastanja uvjetuje ponašanje djeteta prilikom susreta s određenim problemom, na način da ima teškoće u njegovom rješavanju ili će u potpunosti odustati. Trudeći se pridobiti pažnju svojih roditelja, zanemareno dijete nije u stanju riješiti problem primjeren njegovoj dobi. U većini slučajeva će odmah odustati, jer mu njegovo prvo iskustvo nalaže da neće uspjeti. Primjerice, ono samo za sebe govori da je nesposobno riješiti malo teži zadatak te odustaje i prilikom slaganja Lego kocaka, puzzla. Naposljetku, to će ostaviti traga na njegovom samopouzdanju koje će biti izrazito nisko. Ukoliko se uključi u neke nove aktivnosti, od njih će brzo odustati, i to će se ponavljati iz aktivnosti u aktivnost. Osim toga, najblažu kritiku će doživljavati kao potpuni neuspjeh, početi će se povlačiti u sebe te će verbalizirati svoju nezainteresiranost. Budući da zanemareno dijete traži pažnju svojih roditelja, često se javlja problem slobodnog istraživanja. Naime, takvo će se dijete osjećati zakinuto i manje vrijedno u usporedbi s drugom djecom. Često odbija samostalno sudjelovati u aktivnostima građenja kockicama ili likovnim aktivnostima gdje se mora likovno izraziti. Na primjer, postoje situacije u kojima dijete ima mogućnost samostalnog izbora teme likovnog izričaja, ali odustaje jer ne zna što da nacрта. Drugi primjer je spontani razgovor. Naime, kada se dijete zamoli da kaže prvo što mu padne na pamet, u većini slučajeva se neće moći ničega sjetiti te će to izazvati osjećaj blokade. Također, dijete ima problema s uspostavljanjem socijalnih kontakata s drugom djecom. Kontakti su otežani jer dijete nije prilagodljivo u igrama te ga druga djeca počinju izbjegavati. Osim toga, za odgojno zanemareno dijete igra će postati težak i kompleksan posao. Prije same igre zanemareno dijete ima potrebu sve isplanirati i pripremiti što utječe na spontanost i opuštenost igre.

Pojavom problema neki će roditelji zanemarivati svoje dijete tako da će komunikacija u potpunosti izostati. Odrastanjem u sredini gdje ne postoji govorni

model, rezultirat će djetetovim odstupanjem u urednom razvoju govora. Uz to, može doći do izostajanja razvoja djetetovih intelektualnih sposobnosti. Naime, zbog problema u izražavanju, postoji mogućnost da se dijete neće snaći u situaciji gdje je potrebno riješiti problem primjeren za njegovu dob. Zbog toga će dijete ostaviti dojam da ima izrazito male mogućnosti rješavanja problema nego što zapravo jesu (Buljan – Flander, 2010). Nadalje, zanemareno dijete često stvara negativnu sliku o sebi, ali i ljudima koji ga okružuju. Zbog izostanka potkrepljujuće poruke, dijete će stvoriti negativnu sliku o sebi te na taj način razviti ljutnju prema drugim ljudima. Osim toga, postoji tendencija da dijete ne razvije osjećaj suosjećanja pa je ono često bezosjećajno i hladno. Upravo zbog takvog ponašanja, dijete odbija ljude od sebe što rezultira razvijenim siromašnim socijalnim vještinama. Nažalost, zanemareno dijete se može početi sve više povlačiti u sebe te će početi izbjegavati sve vrste odnosa. Izostanak mogućnosti uvježbavanja ovih vještina otežat će snalaženje u grupi, što će razviti osjećaj ljutnje i agresije. Budući da ima izrazito nisko samopouzdanje, dolazi do nemogućnosti razvijanja odgovornosti te se zbog toga u vrtićkoj dobi ne zna kreativno igrati. Nadalje, zanemareno dijete je u većini slučajeva prepušteno samo sebi, a zbog nedostatka pažnje, često je sklono samoozljeđivanju kako bi pridobilo pozornost roditelja. Međutim, unatoč ozljedama djeteta, roditelji nemaju potrebu tražiti liječničku pomoć. Zbog toga se prilikom odlaska na rendgensko snimanje često uočavaju stare ozljede koje nisu liječene, npr. prijelomi kostiju. Odrastajući u okruženju koje nije prilagođeno djetetu često se događa da dijete ima laku dostupnost lijekovima, alkoholu i drugim toksičnim sredstvima zbog kojih je mogućnost trovanja izrazito visoka.

3. RODITELJSTVO

„Podizanje djece bez sumnje je jedno od najljepših i najzahtjevnijih iskustava koje ljudsko biće može imati.“ (Friel J.C. i Friel L.D., 2001; str. 13). No, ono za roditelje donosi veliko opterećenje na emocionalnoj, fizičkoj, intelektualnoj, duhovnoj i financijskoj razini. Naime, svako dijete ima pravo na sigurnost, brigu i odgoj, a roditelji su osobe koje mu to moraju osigurati. Uz to, moraju uvažavati njegove individualne potrebe te mu omogućiti njegovo osnaživanje. Takvo roditeljsko ponašanje predstavlja temeljna načela svakog roditeljstva (Pećnik i Starc, 2010). Odgovorno roditeljstvo je, prije svega, jedna od najznačajnijih odgojnih vrijednosti te bi svaki odgovoran i pedagoški kompetentan roditelj trebao posjedovati određene osobine. Prema Jurčević Lozančić i Kunert (2015; str. 43) „...jedna od temeljnih kompetencija jest posjedovanje nužnih pedagoških i psiholoških znanja o djeci te vještine potrebne za odgoj djece primjeren njihovoj dobi i sposobnostima.“ Kako bi roditelj mogao steći takvu kompetenciju, potrebno je stalno stećanje novih znanja i vještina te proširivanje već postojećih. Ukoliko roditelj odbija raditi na sebi, svome znanju i vještinama, neće imati zadovoljavajući odnos s djetetom, a roditeljstvo će smatrati velikim teretom (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015). U takvoj situaciji, postoji mogućnost da će doći do odgojne zanemarenosti djeteta.

Vukasović (1994) navodi da odgovoran roditelj mora spremno prihvatiti ovaj poziv te pružiti djetetu prihvaćanje, njegu i ono najvažnije - ljubav. Ljubav je temeljni preduvjet za djetetov normalan tjelesni, psihički, intelektualni, emocionalni i moralni razvoj. Na primjer, dijete u dječjem domu može biti izloženo povoljnim higijenskim uvjetima te mu može biti osigurana zdrava i pravilna prehrana. No, postoji mogućnost da će dijete slabije napredovati te biti boležljivo upravo zbog nedostatka roditeljske blizine i ljubavi. Nadalje, postoji mogućnost da se takvo dijete u budućnosti neće osjećati sretnim, imat će emocionalne probleme te neće znati usrećiti ljude oko sebe (Vukasović, 1994).

Roditeljeva bezuvjetna ljubav, podrška i prihvaćanje pomoći će djetetu da razvije pozitivnu sliku o sebi. Tako će dijete postati odgovorna, zrela i stabilna osoba. Izostanak takve vrste podrške, kod djeteta uvjetuje teže prihvaćanje kritika drugih osoba, teže podnošenje neuspjeha te nemogućnost potpunog razvoja

potencijala (Buljan Flander i Karlović, 2004). Nadalje, Shaw i Wood (2009) navode da je važnost roditeljstva nekoć bila mnogo jasnija. No, došlo je do propusta gdje su roditelji zaboravili što je potrebno njihovom djetetu kako bi ono postalo sretna i odgovorna odrasla osoba. S druge strane neki roditelji znaju i razumiju potrebe svoga djeteta, ali zbog nedostatka vremena i energije, ne mogu ih zadovoljiti. Stevanović (2000) navodi da su mnogi roditelji svjesni da odgojno zanemaruju svoje dijete. No, postoje i roditelji koji to negiraju ili toga nisu uopće svjesni. U prošlosti je odgojna zanemarenost bila prisutna u obiteljima nekvalificiranih i industrijskih radnika. No, ono se sve više počinje javljati u obiteljima s višim i visokim standardom (Stevanović, 2000).

3.1. Obitelj i odgojna zanemarenost djece

Neke obitelji su se našle u situacijama gdje djetetu ne pružaju dovoljno pažnje, podrške i ljubavi. Uzrok tome mogu biti „...ratna razaranja, migracije stanovništva, ekonomsko siromaštvo, sve veća pojava ovisnosti o raznim narkoticima, a u nekim obiteljima i trka za zaradom.“ (Stevanović, 2000; str. 361). Navedeni elementi kao posljedicu donose pojavu odgojne zanemarenosti djece. Odgojno zanemarena djeca uglavnom žive u „...nesređenim i nestabilnim obiteljima, u obiteljima gdje izostaje svaki nadzor nad djecom, kod roditelja koji pate od ovisnosti, pomanjkanja sredstava za život i lošeg materijalnog i zdravstvenog stanja.“ (Stevanović, 2000; str. 362). Postoje roditelji koji zanemaruju bilo kakav savjet i odgojni rad s djetetom te roditelji koji se opuštaju u nedolična ponašanja koja mogu rezultirati kriminalnim radnjama (Stevanović, 2000). Upravo Stevanović (2000) navodi da su neke obitelji destruktivne i agresivne te zbog toga nisu i ne mogu biti primjer svojoj djeci te im ne mogu osigurati pravilan odgoj. Nadalje, u nekim će slučajevima roditelji biti previše zauzeti svojim profesionalnim poslovima te ciljevima da postanu što uspješniji kako bi mogli steći što veće ekonomsko bogatstvo. Zbog toga se neće stići posvetiti svojoj djeci te ih neće pravilno odgajati (Stevanović, 2000). Osim toga, autor navodi da postoje situacije gdje roditelji pružaju potrebnu skrb i brigu, ali pod negativnim društvenim utjecajima dolazi do promjena u dječjem ponašanju. Kao posljedica toga, postoji mogućnost razvoja antisocijalnog ponašanja (tučnjave i napadi), nepoštivanja socijalnih vrijednosti (odavanje alkoholu i drogi, vandalizam i krađa) te bježanja od kuće ili iz škole.

Neki su se roditelji našli u situacijama gdje su izgubili posao te je samim time nastupilo siromaštvo. Upravo ovi čimbenici mogu nepovoljno utjecati na odgojne rezultate djeteta te dovesti do odgojne zanemarenosti, a prema Stevanović, (2000; str. 362) to su „...siromaštvo, nezaposlenost i nizak socijalni status (a uz to i obrazovni nivo roditelja).“ Naime, autor navodi da zbog siromaštva, nezaposlenosti ili niskog socijalnog statusa, neke obitelji žive u neadekvatnim stambenim prostorima gdje djeca nemaju osigurane povoljne uvjete za zdrav život, razvoj i učenje. U takvim se uvjetima odgoj djece zasniva na razgovoru, savjetima i ohrabrenju. Nažalost, postoji mogućnost da će roditelje preplaviti loše misli i brzopleti zaključci da je sve crno i beznadno te zbog toga odgoj djece može izostati. No, u takvim se situacijama izlaz može pronaći te ga je potrebno tražiti. Roditelji moraju što više savjetovati svoju djecu, dati im pozitivne primjere druge djece, tješiti ih, stalno kontaktirati s vrtićem te ih uključivati u kućanske poslove (Stevanović, 2000). Roditelji također moraju biti svjesni važnosti duhovnog bogatstva, a ne samo materijalnog. Duhovno bogatstvo obuhvaća kvalitetnije procese, kao što su „...proizvođenje ideja, konstruktivno razmišljanje, traženje savjeta od kompetentnih stručnjaka, samoobrazovanje za rješavanje praktičnih problema, pronalaženje moralnih rješenja, pozitivno razmišljanje, samopomoć i samospoznaja...“ (Stevanović, 2000; str. 363). Takvim stavom i razmišljanjem, roditelji mogu promijeniti već postojeće, odnosno loše stanje te se usmjeriti na kvalitetniji odgoj svoje djece. Stevanović (2000) navodi da su se mnoga takva djeca snašla u životu jer su postigla dobar obrazovni i društveni status.

3.2. Roditeljski odgojni stilovi

Roditeljsko djelovanje, odnosno odgojni stilovi ključni su za djetetov cjelovit razvoj. Primjerice, postoji mogućnost da će dijete razviti patogene bolesti, različite poremećaje te antisocijalna ponašanja zbog prisiljavajućeg roditeljskog stila ili nedostatka roditeljske odgovornosti (Ljubetić, 2007). Zbog toga, izuzetno je važno kako će se roditelj odnositi prema svome djetetu te kojim će se odgojnim stilom koristiti. No, na roditeljske odgojne stilove utječu različiti čimbenici koji su povezani s roditeljima i djecom te socijalnim, kulturnim i religijskim kontekstom u kojem obitelj djeluje i funkcionira (Ljubetić, 2007). Tijekom 1960-ih, psihologica Diana Baumrind na temelju svojih istraživanja, zaključila je da je roditeljska kontrola ili nadzor temelj svakog roditeljstva te opisuje tri odgojna stila; autoritaran,

autoritativan i permisivan odgojni stil (Čudina – Obradović i Obradović, 2003). Kasnije su Maccoby i Martin (1983) na temelju svojih istraživanja došli do zaključka da postoji četvrti odgojni stil. Naime, „...oni su koncipirali i preimenovali nadzor kao zahtjevnost i uveli dimenziju topline, koju su shvatili kao roditeljsku osjetljivost za djetetove potrebe.“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2003; str. 268). Prema dimenzijama roditeljskog nadzora i roditeljske topline, opisali su četiri tipa roditeljskog odgojnog stila:

Autoritaran (autokratski, kruti-strogi) odgojni roditeljski stil obuhvaća opće prilike u kojima roditelji od djeteta mnogo očekuju i strogo ga nadziru, a djetetu ne daju dovoljno topline i potpore. Autoritativan (demokratski-dosljedan) obuhvaća prilike u kojima roditelji postavljaju na dijete velike zahtjeve, određuju granice i provode nadzor, ali djetetu pružaju veliku toplinu i potporu. Permisivan (prepopustljiv) roditeljski odgoj obuhvaća prilike u kojima roditelji od djece traže malo i provode slabu kontrolu, ali im daju veliku toplinu i potporu. Zanemarujući (zapuštajući) roditeljski odgoj odnosi se na prilike roditeljstva unutar kojih se na dijete postavljaju mali zahtjevi, ono nema nadzor, ali niti topline i potpore. (Čudina Obradović i Obradović, 2006; str. 268-269)

3.3. Zanemarujući ili zapuštajući odgojni stil

Roditelji koji zanemaruju svoju djecu emocionalno su udaljeni od njih. Upravo emocionalna povezanost primarna je potreba djeteta te za pravilan djetetov razvoj potrebna je roditeljska toplina. Kod zanemarujućeg odgojnog stila emocionalna toplina prerasta u emocionalnu hladnoću roditelja prema djetetu. Ovakve roditelje ne zanimaju djetetove aktivnosti već su zaokupljeni samim sobom (Cherry, 2019). Toplinu, ljubav i privrženost djetetu će pokazivati u izrazito maloj mjeri.

Suradnja s odgojno – obrazovnom institucijom gotovo i ne postoji. Ovakvi roditelji nisu zainteresirani što se događa u vrtićima koje njihovo dijete pohađa. U najgorem će slučaju ovakav tip roditelja namjerno izbjegavati svoje dijete. Često su preopterećeni vlastitim problemima, poput posla ili financija pa zbog toga nemaju vremena baviti se vlastitim djetetom (Cherry, 2019). Drugim riječima, ravnodušni roditelji *nemaju snage* ili ne žele odgajati svoje dijete. Također, takvi roditelji vjeruju da nije na njima da odgajaju svoje dijete, budući da nemaju niti vremena niti snage. Oni vjeruju kako umjesto njih njihovo dijete mogu odgojiti odgojno – obrazovne ustanove, škole ili bake i djedovi. Ukoliko dijete ne budu odgojeno po njihovoj zamisli, upravo će njih kriviti zbog lošeg odgoja (Cherry, 2019).

Cherry (2019) navodi da psiholozi i pedagozi povezuju roditeljske stilove s nizom dječjih ishoda u područjima kao što su društvene vještine i akademska uspješnost. Djeca odgojena od strane zanemarujućih roditelja obično slabo rade i obavljaju dužnosti u svim područjima života. Nažalost, ovakva djeca obično pokazuju nedostatke u spoznaji, privrženosti, emocionalnim i društvenim vještinama. Zbog nedostatke emocionalne topline i ljubavi svojih roditelja, djeca koju su odgojili indiferentni roditelji kasnije u životu mogu imati poteškoće pri stvaranju veza i privrženosti. Također, potpuni nedostatak granica u kući otežava djetetu da se nauči prikladno ponašati i poštovati granice u vrtiću, školi ili drugim društvenim situacijama. Zbog toga će se ponašati neprihvatljivo i nedolično (Cherry, 2019).

Postoji mogućnost da roditelji koji pokazuju znakove indiferentnog odgojiteljskog stila su odgojeni od istih takvih roditelja – zanemarujućih i ravnodušnih. Oni kao odrasli, odnosno kao roditelji, ponavljaju iste one obrasce s kojima su odgojeni. Ipak su njima njihovi modeli učenja bili njihovi roditelji te ne znaju drugi način na koji bi mogli odgojiti svoje dijete (Cherry, 2019). No, postoje roditelji koji su uistinu previše zaokupljeni svojim zauzetim životima pa su se odlučili za najjednostavniji način na koji mogu odgojiti svoje dijete. Drugim riječima, lakše im je poduzeti praktičan pristup kako bi se mogli nositi s vlastitim djetetom. U nekim su slučajevima roditelji uistinu u velikim problemima, poput financijskih problema, suočavanja s depresijom, problemi s ovisnošću i slično. Tada roditelji neće shvatiti koliko su nezainteresirani za svoje dijete ili su u nemogućnosti pružiti mu emocionalnu podršku (Cherry, 2019).

4. ULOGA ODGOJNO – OBRAZOVNE INSTITUCIJE U POSTUPANJU SA ZANEMARENIM DJETETOM

Vrtić kao odgojno – obrazovna institucija je jedna velika „zajednica koja uči.“ (Slunjski, 2008; str. 7). Djeca u vrtiću putem poticajnog okruženja, raznolikih centara te bogatih i raznovrsnih materijala aktivno izgrađuju svoje znanje, istražuju, surađuju s drugima te se kvalitetno i cjelovito razvijaju. Djeca su „...inteligentne, kompetentne i razborite osobe, koje uče čineći i surađujući s drugima, koje su uvelike sposobne samoorganizirati vlastite aktivnosti i ulaziti u svrhovite interakcije s drugom djecom i odraslima.“ (Slunjski, 2008; str. 8). Nadalje, autorica Miljak (2009; str. 200) navodi da je vrtić drugi djetetov dom, odnosno jedna velika brižljiva obitelj, gdje se „...dijete osjeća ugodno, sigurno, zaštićeno, bezbrižno, zadovoljno, veselo.“ Odgojno – obrazovna praksa temelji se na razumijevanju, prihvaćanju i poštivanju svakoga djeteta, njegove individualnosti. Autorica navodi da vrtić djetetu omogućuje poticajne i osiguravajuće uvjete za življenje gdje se dijete može slobodno izraziti, pokazati svoje emocije te se osjećati sigurno i zaštićeno. Zanemareno dijete ne dobiva odgovarajuću brigu i njegu svojih roditelja što utječe na zastoj fizičkog i psihičkog razvoja. Stoga vrtić kao kvalitetna zajednica može omogućiti djeci ono što im nedostaje za njihov razvoj. Odgojitelj kao nositelj odgojne – obrazovne prakse kroz planiranje aktivnosti može potaknuti dijete na njegov holistički razvoj. Da bi u tome bio uspješan svaki odgojitelj mora razumjeti dijete u cijelosti. Uz razvojne karakteristike, odgojitelj upoznaje dijete i njegovu obiteljsku situaciju, događanja kod kuće, slabosti i vrline obiteljskog odgoja (Miljak, 2009).

Kako bi odgojitelj mogao pravodobno reagirati i postupiti sa zanemarenim djetetom, potrebno je dodatno znanje i usavršavanje. Odgojiteljima će stručno usavršavanje „...omogućiti uspješnije djelovanje u odnosu na konkretne teškoće na koje u svojem radu nailaze.“ (Maleš, Milanović i Stričević, 2003; str. 234). Ako imaju dodatno znanje o zanemarenom djetetu, moći će ga prepoznati te što prije razgovarati sa stručnim timom. Uz to, „...odgojitelj mora biti obrazovan u području ljudskih prava, zaštite prava i odgoja za ljudska prava.“ (Marušić i Mlinarević, 2005; str. 33). Jedan od oblika usavršavanja odgojitelja je korištenje različitih strategija temeljenih na „...suradničkim, interaktivnim, participativnim i anticipativnim metodama rada.“ (Maleš i sur., 2003; str. 231). Takvim strategijama se želi

osposobiti odgojitelje da nauče primijeniti iste metode u suradnji s djecom i roditeljima. Nadalje, Maleš i suradnici (2003) navode da igra zauzima posebno mjesto jer će uz određene strategije pomoći odgojiteljima da osvijeste vlastite postupke u radu s djecom i roditeljima. Osim toga, na efikasnost stručnog usavršavanja uvjetovat će i vrtićki kontekst, odnosno opće vrtićko ozračje.

4.1. Stručno usavršavanje odgojitelja

Specifičnost odgojiteljskog poziva je cjeloživotno učenje koje uključuje formalno i neformalno obrazovanje. Kako bi odgojitelji mogli steći određene vještine i znanja, nije dovoljno samo formalno akademsko obrazovanje (Glavina, 2018). Odgojiteljima je potrebno osigurati kontinuirano profesionalno učenje i razvoj. Potrebno je cjeloživotno obrazovanje koje obuhvaća širok raspon suvremenih saznanja iz područja psihologije, pedagogije, neuroznanosti i slično. No, osim informacijskih znanja i potencijala, Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) nalaže da je potrebno ostvariti i transformacijski potencijal pomoću kojeg odgojitelj istražuje i propituje uvjerenja i iskustva svakidašnje prakse. Nadalje, Maleš i suradnici (2003; str. 235) navode da su supervizije i radionice najpogodniji oblici za stručno usavršavanje te superviziju vide kao „...profesionalni dijalog između stručnog suradnika i jednog ili više odgojitelja.“ Funkcija ovakvog oblika usavršavanja je poučavanje, potpora i nazor. Stoga, Maleš i suradnici (2003; str. 235) navode da supervizija ima sljedeće uloge:

- omogućava odgojitelju da razmišlja o sadržaju i procesu svojeg rada
- razvija razumijevanje i vještine potrebne za obavljanje posla
- daje odgojitelju informacije i drukčiji pogled na rad (u odnosu na pojedini slučaj ili rad općenito)
- daje povratnu informaciju o sadržaju i procesu rada
- vrednuje i daje potporu odgojitelju i kao osobi i kao stručnjaku
- pomaže mu da se nosi sa svojim teškoćama, problemima i projekcijama te ga potiče da bolje koristi svoje osobne i stručne sposobnosti i mogućnosti.

Prema Maleš i suradnicima (2003), supervizija kao oblik stručnog usavršavanja će rezultirati uspjehom pod uvjetom da odgojitelji budu otvoreni za raspravu svojeg

rada i svojih problema na koje nailaze u svom radu. Ovakav oblik stručnog usavršavanja efikasan je u vrtićima u kojima postoji suradnja te spremnost za razmjenu iskustva i znanja. No, poprilično je neefikasan u vrtićima u kojima su odgojitelji tradicionalni, zatvoreni, kompetitivni i formalni (Maleš i sur., 2003). Drugi oblik stručnog usavršavanja je radionica. Radionica predstavlja „...oblik iskustvenog učenja u grupi koji polazi od okolnog doživljaja.“ (Maleš i sur., 2003; str. 236). Ovakav oblik stručnog usavršavanja sudionicima pruža razmjenu iskustva, pružanje i dobivanje potpore te iskustveno učenje. Autori navode brojne prednosti grupnog rada, kao aktivnog procesa učenja koji omogućuje sudionicima dijeljenje problema te njegovo zajedničko rješavanje. Nadalje, nudi mogućnost pronalaženja skrivenih potencijala kod pojedinaca te pruža spoznaju pojedincima da razmotre i vrednuju vlastite ideje, stavove i iskustva. Omogućava dijeljenje ideja o tome kako se suočiti s brigama jer su mnogi pojedinci zabrinuti čine li nešto dobro. Uz sve navedeno, Maleš i suradnici (2003; str. 236) navode da se radionica temelji na „...sudjelovanju, otvorenosti i dijeljenju uloga u grupi.“

Kako bi se planirane aktivnosti mogle odvijati te kako bi se grupa uopće mogla sastati, potreban je dobar voditelj koji radi na proširivanju svojih znanja i vještina. Najvažnija vještina je „...osjetljivost na potrebe i osjeća je drugih.“ (Maleš i sur., 2003; str. 237). U situacijama kada su nečiji osjećaji povrijeđeni ili se osoba smatra prozvanom, dobar voditelj mora suosjećati s njom te ju nastojati razumjeti. Karakteristika kvalitetnog voditelja je sposobnost slušatelja koji sluša druge te na temelju toga donosi zaključke koji su potrebni za rješavanje problema. Uz navedeno važna je fleksibilnost, osjećaj za vremensku dimenziju, kreativnost te smisao za humor kao i prepoznavanje neverbalnog govora (Maleš i sur., 2003).

Autori navode da grupu mogu voditi i dva voditelja, što znači da mogu zajedno planirati aktivnosti, voditi, analizirati te naposljetku vrednovati svoj rad. U ovakvom obliku stručnog usavršavanja, svatko će nešto naučiti. Prema Maleš i sur. (2003; str. 238) „...radeći zajedno u radionici, sudionici stječu znanja, osvještavaju postupke, razvijaju vještine i razmjenjuju iskustva, a voditelj treba pokazati da poštuje doprinos i iskustvo svakoga kako bi potaknuo stjecanje novih znanja i preispitivanja sebe.“

4.2. Suradnja i partnerstvo s roditeljima

Jedan od preduvjeta za stvaranje optimalnih uvjeta u vrtiću koji mogu utjecati na razvoj djeteta je stvaranje suradničkih i partnerskih odnosa roditelja i odgojno – obrazovne ustanove (Mavračić Miković, 2019). Nažalost, postoji mogućnost da će roditelji koji odgojno zanemaruju svoje dijete odbijati surađivati s vrtićem. U takvim slučajevima je potrebno osmisliti način i oblik suradnje koji bi privukao i potaknuo roditelje na suradnju te naposljetku partnerstvo s vrtićem. Iako su suradnja i partnerstvo različiti pojmovi, njihova je svrha ista – dobrobit djeteta. Partnerstvo se definira:

...kao najviša razina suradničkih odnosa pojedinca iz obiteljske zajednice (najčešće roditelji i/ili staratelji) i vrtića/škole (najčešće odgojitelji/učitelji i stručni suradnici usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja (dobrobit djeteta), a koji se odvijaju u određenom kontekstu (vrtić/škola koju dijete pohađa) i imaju određeno vrijeme trajanja (najčešće za boravak djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi. (Ljubetić, 2014; str. 4)

Ljubetić (2014) naglašava da se kvalitetan partnerski odnos između roditelja i vrtića može ostvariti samo ako postoji međusobno poštovanje, uvažavanje i razumijevanje, aktivno slušanje, ravnopravnost, dvosmjerna komunikacija te želja za ostvarenjem zajedničkog cilja. Nadalje, Višnjić Jevtić (2018) navodi da je za odnos između odgojitelja i roditelja prikladnije koristiti pojam suradnje. Mavračić Miković (2019; str.70) suradnju definira „...kao aktivnost odgojitelja i roditelja kojima je zajednički cilj dobrobit djeteta te svakodnevna izmjena informacija o događanjima u skupini, odnosno obavljanje i izvršavanje nekog zadatka koji za svoj konačni cilj ima kvalitetne promjene koje se ostvaruju dogovorom.“ Kako bi odnos između roditelja i vrtića bio što uspješniji, koristi se nekoliko modaliteta suradnje (Mavračić Miković, 2019). Autorica Višnjić Jevtić (2018) navodi da se modalitet suradnje vrtića s roditeljima mora promatrati prema roditeljskom uključivanju u određene modalitete, gdje postoje odnosi u kojima roditelji imaju pasivnu ili aktivnu ulogu. Ukoliko vrtić osigurava roditeljima da borave u odgojnoj skupini i družu se s djecom, komuniciraju s odgojiteljima putem suvremene tehnologije, koriste se elektroničkom poštom, društvenim mrežama te različitim mobilnim aplikacijama, njihova će uloga u suradnji s vrtićem biti aktivna, za razliku od pasivne uloge kada se roditeljima nudi samo pisani oblik komunikacije te individualni razgovor i roditeljski sastanak. Za uspješan odnos s roditeljima, Višnjić Jevtić (2018) navodi da bi odgojitelji u svom

radu trebali primjenjivati što više oblika suradnje jer će se na taj način roditelji moći više uključivati prema svojim interesima te će imati mogućnost odabira aktivnosti u kojima mogu imati pasivnu ili aktivnu ulogu. Budući da se mogu samostalno opredijeliti za aktivnu ili pasivnu aktivnost, njihov sâm odabir će označavati aktivnu ulogu (Višnjić Jevtić, 2018).

Rogulj (2018) naglašava važnost komunikacije između roditelja i odgojitelja. Za uspješan suradnički i partnerski odnos, komunikacija između vrtića i roditelja mora biti dvosmjerna. Jednosmjerni oblici komunikacije mogu poslužiti kao pomoćna sredstva, no ključni su dvosmjerni oblici komunikacije. Autorica naglašava da komunikacijski oblici između roditelja i odgojitelja mogu biti tradicionalni i suvremeni. Tradicionalna komunikacija podrazumijeva individualne razgovore, roditeljske sastanke, zajednička druženja te kutiće za roditelje. Individualnim razgovorima se želi ukazati na prisutnost određenog problema. Roditeljima se mora prezentirati tema te dogovoriti dan i vrijeme sastanka. Uz to, vrtić mora osigurati prostor u kojem će se odvijati razgovor bez ometanja te bez prisustva djeteta (Rogulj, 2018). Roditeljski sastanci se moraju „...planirati s jasno postavljenim ciljevima povezanim uz informacije glede karakterističnih razvojnih obilježja djece u skupini, informiranja roditelja o specifičnostima odgojno – obrazovnog procesa te jačanja roditeljskih kompetencija u određeno područje“ (Rogulj, 2018; str. 130). Odgojitelj mora izvršiti poziv s ključnim podacima, kao što su datum, vrijeme, tema i slično. Nakon toga se poziv može izvjesiti u *Kutić za roditelje* gdje se nalaze i ostale obavijesti za roditelje ili se poslati putem elektroničke pošte (Rogulj, 2018). Autorica naglašava i važnost uključivanja roditelja tijekom sastanka kako bi se potaknula interakcija te kasnija uključenost u buduće aktivnosti. Kako bi vrtić mogao organizirati zajednička druženja, odgojitelj mora dobro poznavati svakog roditelja te na taj način iskoristiti njihove talente i potencijale. Jedan od primjera zajedničkog druženja je završna svečanost koju odgojitelj i djeca zajednički planiraju prema njihovim sposobnostima i interesima. „Uz pregled aktivnosti na kraju godine u obliku završnih svečanosti odgojitelji organiziraju zajednička druženja djece i roditelja i time potiču uključivanje roditelja u organizirane aktivnosti odgojne skupine ili odgojno – obrazovne ustanove.“ (Rogulj, 2018; str. 131). Kutić za roditelje se nalazi pored ulaza u odgojnu skupinu. Ondje roditelji mogu pronaći sve potrebne informacije koje se tiču odgojno – obrazovnog procesa. Suvremeni oblik

komunikacije je potpuno novi oblik komunikacije u koji spadaju društvene mreže, poput Facebook-a, servisi za komunikaciju poput Viber-a, WhatsApp-a i Skype-a, web-stranica vrtića s forumom, e-adresa i slično. Budući da se radi o novom obliku suradnje, nisu poznate sve pozitivne i negativne strane ovakvog oblika komunikacije (Mavračić Miković, 2019). Zbog tzv. internetskih *predatora*, svaki se korisnik mora zaštititi svojom lozinkom koja je potrebna za prijavu na društvene mreže. U suprotnom, internetski *predator* može ukrasti korisnikov identitet (Rogulj, 2018). Osim toga, korisnike je potrebno uputiti o pravilnom korištenju dobivenih informacija. Servisi za komunikaciju obuhvaćaju računalne programe koji se mogu lako instalirati na računala, mobitele ili tablete. Najpoznatiji servisi komunikacije su Viber, WhatsApp, Facebook Messenger i Skype. Odgojitelj na brz i jednostavan način može napraviti grupu u koju može dodati sve roditelje te tako s njima dogovarati izlete, ljetovanja i zimovanja ili ih obavještavati o događajima. Najpoznatija društvena mreža je Facebook koja omogućuje razmjenu informacija u bilo kojem trenutku. Neki vrtići imaju svoje Facebook profile koji mogu biti javnog ili zatvorenog tipa. Ukoliko se ustanova želi promovirati i reklamirati te javno prikazivati sadržaje u skladu s politikom ustanove, imat će profil javnog tipa. No, ukoliko ustanova želi da sadržaje gleda samo određena grupa ljudi, poput roditelja i zaposlenika vrtića, imat će profil zatvorenog tipa (Rogulj, 2018). Kako bi grupe mogle funkcionirati, administrator mora posjedovati razvijene komunikacijske vještine kako bi mogao izbjeći negativne izjave pojedinaca.

Ljubetić (2014) navodi da su za uspješno partnerstvo vrtića i roditelja potrebni programi za roditelje. Pomoću njih će roditelji podići svoju pedagošku kompetenciju na višu razinu te će im vrtić pružiti osjećaj da se brine za njihove potrebe. Autorice Hiatt-Michael i Hands (2010) ističu pet najvažnijih faktora za uspješan razvoj partnerskih programa. Prije svega, mora postojati tim koji će koordinirati i podržavati partnerstvo. Zatim se moraju osigurati novčana sredstva i vrijeme za razvoj partnerstva. Naposljetku, potrebno je vođenje i upravljanje programom. Autorica Ljubetić (2014; str. 116), navodi nekoliko vrsta programa, a jedan od njih je „...*Right from the start* (RFTS) program čiji je primarni cilj povećati majčinu osjetljivost za dijete i djetetovu sigurnost.“ Rezultati evaluacije programa su pokazali da roditelji, koji su pohađali program, su uspješno razvili odgojne vještine, a majke su naučile kako na dobar i prihvatljiv način mogu podupirati svoje dijete te ga

verbalno nagraditi. Osim toga, roditelji su uspjeli unaprijediti svoje roditeljsko učenje te se povećalo njihovo roditeljsko samopouzdanje (Ljubetić, 2014).

S druge strane, postoji mogućnost da roditelji koji odgojno zanemaruju svoje dijete odbijaju surađivati s vrtićem. U tome slučaju odgojitelj mora promisliti na koji način može pristupiti roditeljima, odnosno kojim se oblikom suradnje može koristiti kako bi potaknuo roditelje na suradnju s vrtićem. Milanović i suradnice (2014) navode da odgojitelji uz pomoć individualnog sastanka mogu roditeljima ukazati na problem te ih potaknuti da u budućnosti sudjeluju s vrtićem. Odgojitelj mora planirati razgovor, zapisati natuknice o kojima želi razgovarati s roditeljima te osvjestiti roditelje o zapažanjima koje je uočio kod djeteta tokom njegova boravka u vrtiću. Prije samog razgovora, potrebno je osigurati mjesto, odnosno prostoriju u kojoj će se sastanak održati te dopustiti roditeljima da odaberu vrijeme kada će se sastanak održati. Odgojitelj mora roditeljima dati doznajanja da su dobrodošli te se prema njima mora ponašati prijateljski i opušteno. Također, vrlo je važno da se između roditelja i odgojitelja izgradi povjerenje. Odgojitelj ne smije pametovati roditeljima te njihovo dijete uspoređivati s drugom djecom već mora biti fleksibilan, pokazati da ima razumijevanja te istaknuti važnost njihove suradnje s vrtićem zbog dobrobiti djeteta. Svojom dobro razvijenom komunikacijskom vještinom, odgojitelj može potaknuti roditelje da počnu češće dolaziti u vrtić te im tako ponuditi i druge oblike suradnje, kao što su radionice ili kutići za roditelje.

4.3. Vrtićko ozračje i okruženje

Kako bi se dijete u vrtiću osjećalo ugodno, sigurno i dobrodošlo, potrebno je stvoriti kvalitetno i poticajno te ugodno prostorno okruženje. Ono će, prije svega, utjecati na djetetovu prilagodbu življenja u vrtiću, koja zanemarenom djetetu može biti otežana. Ukoliko je okruženje prilagođeno potrebama i interesima djeteta te dobro organizacijski, vremenski i materijalno oblikovano, dijete će se osjećati sigurno i ugodno te će samim time prilagodba biti lakša. U vrtiću djeca provode više vremena nego što ga provode kod kuće te je zbog toga bitna razina ugone koja im se ondje pruža (Slunjski, 2008). Osim toga, Maleš i suradnici (2003) navode da vrtićko ozračje čine odnosi koji ondje prevladavaju te navodi podjelu na tradicionalni, zatvoreni i kompetitivni te kolegijalni, otvoreni i suradnički. Također, veliku važnost

ima prisutnost svijesti o tome u kakvom su odnosu odrasli sudionici vrtića (Maleš i sur., 2003). U svakoj organizaciji pa tako i vrtiću postoji jasno određena hijerarhija odnosa koja dolazi s određenom odgovornošću. Autori kao primjer navode ravnatelja vrtića koji svojom odgovornošću utječe na opće vrtićko ozračje tj. odnose među djelatnicima vrtića, odnose između vrtića i roditelja te indirektno na odnose između roditelja i djece. Na primjer, ukoliko ravnatelj koristi isključivo naredbe, zabrane, kontrolu i pritisak, ono će rezultirati negativnim i nepoželjnim vrtićkim ozračjem. S druge strane, dogovaranje, suradnja i tolerancija dovest će do pozitivnog i poželjnog vrtićkog ozračja te se ono može lako i spontano prenijeti s odgojitelja na odgojitelja, s odgojitelja na roditelja te s odgojitelja na djecu (Maleš i sur., 2003). Ukoliko se radi na odnosima, grupna kohezija će jačati na svim razinama te će se tako jačati „...ozračje tolerancije, topline i međusobnog uvažavanja i razumijevanja.“ (Maleš i sur., 2003; str. 141). Samim time će ozračje u vrtiću biti ugodno te će ono pozitivno utjecati na dijete.

Autorica Mlinarević (2004) navodi da je vrtićko okruženje temeljna komponenta institucijskog predškolskog konteksta jer se njegova cjelokupna organizacija temelji na interesima i potrebama svakog djeteta. Osim toga, „...organizacija prostora svojevrsno je zrcalo načina na koji odgajatelji percipiraju djecu, odnosno razine na kojoj ih razumiju i uvažavaju.“ (Slunjski, 2008; str. 24). Prema Miljak (1996) vrtićko okruženje se dijeli na socijalno i fizičko, socijalno okruženje podrazumijeva sve ljudske i stručne potencijale te odnose i komunikaciju između djece, odgojitelja, stručnog tima i roditelja. Dok autorica smatra da fizičko okruženje čine različiti materijali, sredstva te prostor čije oblikovanje, uz pomoć stručnog tima, provodi odgojitelj sukladno interesima i potrebama djece. Mlinarević (2004) navodi dva ključna načela koja su preduvjet za pripremanje kvalitetnog i poticajnog vrtićkog okruženja po mjeri svakog djeteta. Prvo načelo uključuje djetetovo stvaranje vlastitog znanja na temelju vlastitog iskustva i interakcije s okolinom. Drugo načelo uključuje odgojiteljevo planiranje i pripremanje okruženja na temelju djetetova znanja, potreba i interesa. Na taj način odgojitelj potiče djetetov razvoj i napredak te nadograđuje njegove interese.

Kako bi okruženje i ozračje vrtića bilo ugodno i radno, Slunjski (2008) navodi da je potrebno zadovoljiti određene kriterije. Odgojitelj mora osmisliti aktivnosti koje će djeci omogućiti svojstveno kretanje, a ne statičnost te im mora

ponuditi različite aktivnosti kako bi svako dijete slobodno odabralo što želi raditi. Tako će djeca biti zaposlena te će se stvoriti radno ozračje jer će svako dijete činiti ono što ga zanima. Nadalje, odgojitelj mora omogućiti djeci slobodu izbora sadržaja te druge djece s kojom će slobodno razgovarati i raspravljati tijekom aktivnosti (Slunjski, 2008). Osim toga, autorica naglašava da je za bogato vrtićko okruženje potrebno uobličiti različite centre ili kutiće s raznolikim aktivnostima. Jedan od kriterija za organizaciju centara aktivnosti je dostupnost dovoljne količine materijala za svu djecu. No, u svakom centru moraju biti prisutni samo oni materijali koji ondje pripadaju. Na primjer, likovni centar je samo likovni te su ondje prisutni različiti likovni materijali i tehnike poput olovka, kreda, flomastera, gline, ugljena, kistova i papira različitih debljina i slično. Autorica također naglašava stalnu dostupnost materijala. Na taj se način želi promovirati neovisnost djece jer djeca prema svojim željama i interesima mogu uzeti materijal i njime se koristiti kada to požele. Osim neovisnosti, potrebno je naglasiti i važnost individualnog pristupa svakome djetetu, a osobito onom zanemarenom. Naime, svako je dijete različito te se u njemu kriju vještine, talenti i potencijali kojima je potrebno pristupiti isključivo individualno:

Dijete je individuum kojeg obilježavaju njegove jedinstvene kvalitete i ima vlastito mišljenje, kulturu i prava. Svako dijete, neovisno o kronološkoj dobi, razvojnim mogućnostima i posebnim potrebama, ili pak vjerskim, nacionalnim, ekonomskim i drugim posebnostima njegove obitelji, predstavlja ravnopravnu i jednako vrijednu jedinku, sa svojim jedinstvenim potrebama, mogućnostima i pravima (NKRPOO, 2014; str. 35).

Individualnim i fleksibilnim pristupom odgojitelj može na vrijeme uočiti da neke od potreba djeteta kao što su tjelesne, emocionalne i socijalne nisu zadovoljene, a zanemareno dijete mu to može pokazivati svojim negativnim ponašanjem. U takvim situacijama odgojitelj mora otkriti koja djetetova potreba nije zadovoljena te mu mora dati doznanja da ga sluša i razumije, a to može postići isključivo individualnim pristupom. Ukoliko odgojitelj zanemari djetetovo ponašanje te stvori predrasudu da je ono *zločesto* ili ga usporedi s drugom djecom, propustit će i zanemariti signale koji ukazuju da je dijete zanemareno.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1. Cilj i istraživačka pitanja

Glavno istraživačko pitanje, odnosno opći cilj provedenog istraživanja je bio ispitati odgojitelje o njihovom znanju o odgojno zanemarenom djetetu te od istih saznati što vrtić može učiniti ukoliko se susretne s odgojno zanemarenim djetetom.

Iz ciljeva istraživanja proizlaze sljedeći zadaci koji će se temeljiti na stavovima i mišljenjima odgojitelja:

1. O njihovom znanju o pojmovima *Odgojno zanemareno dijete* te *Zanemareno dijete*.
2. O postupanju s odgojno zanemarenim djetetom te s djetetom koje je izloženo težem obliku zanemarivanja.
3. O tome koliko su često prisustvovali stručnom usavršavanju koje je uključivalo temu *Odgojno zanemareno dijete*.
4. O smanjenju razine odgojne zanemarenosti ukoliko postoje suradnički i partnerski odnosi s roditeljima.
5. O poticanju suradnje i partnerstva s roditeljima koji odgojno zanemaruju svoje dijete.

5.2. Metoda i instrumenti istraživanja

U istraživanju je korištena metoda anketiranja koja se definira kao „...način prikupljanja podataka u kojem pomoću unaprijed sastavljene upitnice dobivamo obavještenja o obilježjima statističkog skupa u obliku odgovora na postavljena pitanja u upitnici.“ (Serdar i Šošić, 1989; str. 6). Tehnika kojom su se prikupljali svi podaci je anketni upitnik. Kreiran je na temelju literature koja je vezana za ovu temu te se sastoji od ukupno 24 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Većina pitanja je bila zatvorenog tipa (20 pitanja), dok je mali broj pitanja bio otvorenog tipa (4 pitanja). Za potrebe ovog rada, anketni upitnik je bio namijenjen isključivo odgojiteljima i odgojiteljicama dječjih vrtića (Prilog 1). Prvi dio anketnog upitnika odnosio se na sociodemografske karakteristike ispitanika kao što su spol, dob, godine staža u struci, razina obrazovanja i županija u kojoj se nalazi vrtić. Drugi dio se odnosio konkretno

na to što ispitanici znaju o zanemarenom i odgojno zanemarenom djetetu te kako bi oni potaknuli suradnju s roditeljima koji odgojno zanemaruju svoje dijete. Posljednji dio anketnog upitnika činila su pitanja osmišljena prema Likertovoj skali od pet stupnjeva: *1 – u potpunosti se ne slažem; 2 – ne slažem se; 3 – niti se ne slažem niti se slažem; 4 – slažem se; 5 – u potpunosti se slažem*. Cilj ovog dijela anketnog upitnika je bio ispitati stav i mišljenje ispitanika o ulozi odgojitelja u postupanju sa zanemarenim i odgojno zanemarenim djetetom te roditeljima istog.

Statistička obrada podataka je napravljena u računalnom programu za statističku obradu podataka u društvenim znanostima SPSS (Statistic Package for the Social Sciences).

5.3. Provedba istraživanja

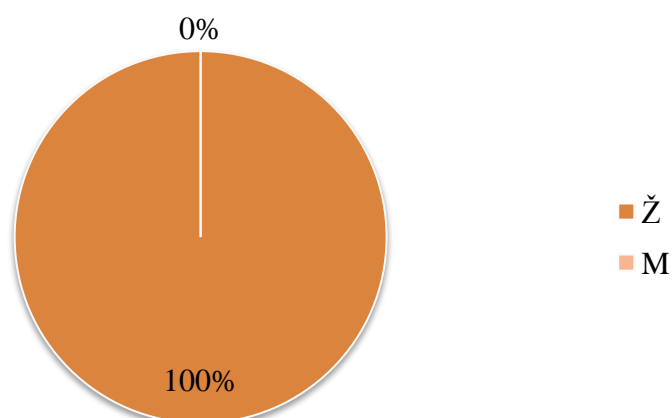
Istraživanje je provedeno putem online anketnog upitnika u periodu od 08.08.2020. do 17.08.2020. godine. Skupinu ispitanika su činili isključivo odgojitelji zaposleni u odgojno – obrazovnim ustanovama. Ispitanici su bili upoznati o svrsi i cilju istraživanja te zamoljeni da njihovi odgovori budu što iskreniji. Također su obaviješteni o ananimnosti sudjelovanja u istraživanju kao i mogućnosti odustajanja u bilo kojem trenutku te da će se prikupljeni podaci koristiti isključivo u svrhu pisanja završnog rada.

5.4. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno N=20 ispitanica. Svi su anketni upitnici u potpunosti popunjeni te su se svi podaci koristili za završnu statističku obradu.

Iz *Grafa 1.* je vidljivo da je u istraživanju sudjelovalo N=20 odgojiteljica te N=0 odgojitelja.

Graf 1. Spol ispitanika

Iz *Tablice 1.* je vidljivo da su u istraživanju sudjelovale N=2 odgojiteljice (10%) koje imaju *manje od 25 godina*, N=4 odgojiteljice (20%) u dobi od 25 – 30 godina, N=3 odgojiteljice (15%) u dobi od 31 – 35 godina te N=3 odgojiteljice (15%) u dobi od 36 – 40 godina. Najveći broj odgojiteljica, odnosno njih N=5 (25%) je u dobi od 41 – 45 godina. U istraživanju su sudjelovale i N=2 odgojiteljice (10%) u dobi od 46 – 50 godina te samo N=1 odgojiteljica (5%) u dobi od 50 godina i više.

Tablica 1. Dob ispitanika

DOB	(f) broj ispitanika	(%) postotak
Manje od 25 godina	2	10%
25 - 30 godina	4	20%
31 - 35 godina	3	15%
36 - 40 godina	3	15%
41 - 45 godina	5	25%
46 - 50 godina	2	10%
50 godina i više	1	5%
UKUPNO	20	100%

Tablica 2. prikazuje da je u istraživanju sudjelovalo N=10 odgojiteljica (50%) iz područja Grada Zagreba te N=10 odgojiteljica (50%) iz područja Zagrebačke županije.

Tablica 2. Županija u kojoj se nalazi vrtić

R.B.	Županija	(f) broj ispitanika	(%) postotak
1.	Grad Zagreb	10	50%
2.	Zagrebačka županija	10	50%
	UKUPNO:	20	100%

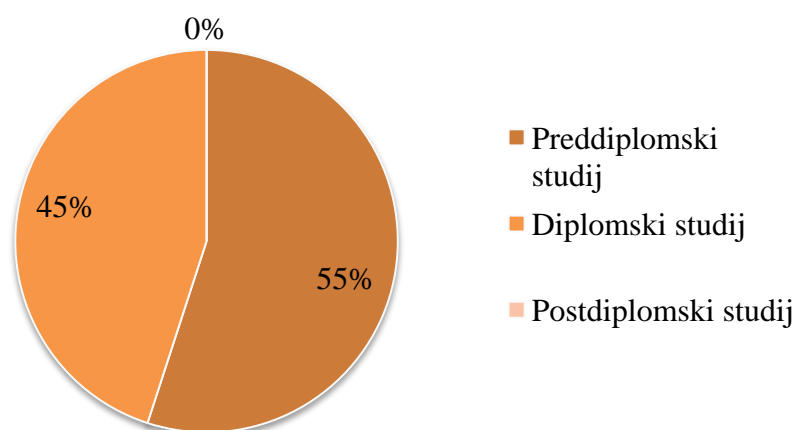
Prema Tablici 3. u istraživanju je sudjelovalo najviše odgojiteljica koje imaju do 5 godina staža te odgojiteljice koje imaju od 16 do 25 godina staža u struci, što čini uzorak od N=7 ispitanica (35%). Sljedeći uzorak čine N=5 odgojiteljica (25%) sa 6 do 15 godina staža u struci. Najmanji broj sudionica, odnosno N=1 odgojiteljica (5%) ima više od 26 godina staža u struci.

Tablica 3. Godine staža u struci

GODINE STAŽA U STRUCI	(f) broj ispitanika	(%) postotak
Do 5 godina	7	35%
Od 6 do 15 godina	5	25%
Od 16 do 25 godina	7	35%
Više od 26 godina	1	5%
UKUPNO	20	100%

Promatrajući Graf 2. vidljivo je da 55% odgojiteljica ima završen preddiplomski studij te 45% odgojiteljica ima završen diplomski studij. Postdiplomski studij nije završila nijedna odgojiteljica (0%).

Graf 2. Razina obrazovanja

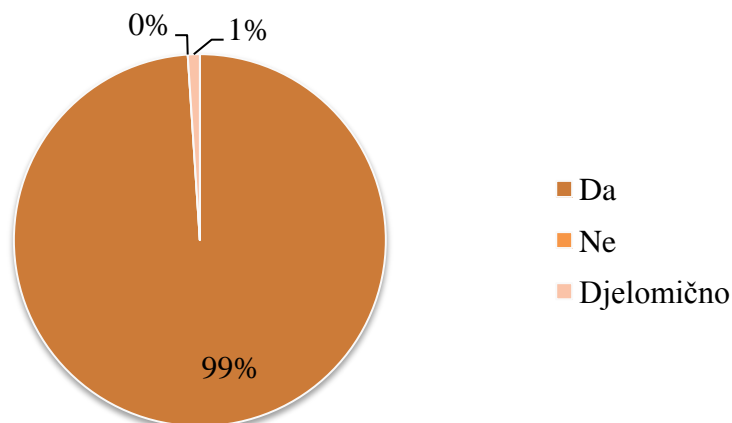
5.5. Analiza i interpretacija rezultata empirijskog istraživanja

Analizirajući rezultate ovog istraživanja utvrđeno je da su ispitanice upoznate s terminima *Zanemareno dijete* i *Odgojno zanemareno dijete* te smatraju da se o navedenim terminima priča nedovoljno. Rezultati istraživanja su također utvrdili da većina ispitanica ne zna kako postupiti ukoliko se uoče znakovi zanemarenosti djeteta. Analizom rezultata potvrđeno je da su gotovo sve ispitanice svjesne važnosti suradnje s roditeljima koji zanemaruju ili odgojno zanemaruju svoje dijete.

5.5.1. Razumijevanje termina Zanemarivanje djeteta

Graf 3. prikazuje da su gotovo sve ispitanice, N=19 (99%) upoznate s terminom *Zanemareno dijete*. N=1 ispitanica (1%) djelomično razumije što znači termin *Zanemareno dijete*.

Graf 3. Poznavanje termina *Zanemareno dijete*

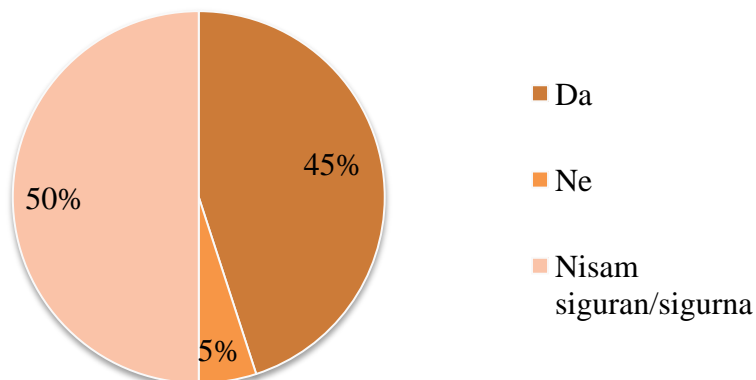

Prema *Grafu 4.* vidljivo je da N=9 ispitanica (45%) navodi da znaju kako treba postupiti ukoliko primijete da je dijete zanemareno. Dok N=10 ispitanica (50%) nije sigurno kako treba postupiti, a N=1 ispitanica (5%) navodi da ne zna kako postupiti ukoliko primijeti da je dijete zanemareno. Uz potvrđan odgovor na pitanje o postupcima u slučaju uočavanja zanemarenosti, ispitanice su zamoljene da obrazlože svoje postupke u takvim situacijama. Najčešći odgovor odnosio se na obavještanje stručnih suradnika N=5 (60%) uz konzultacije protokola koji ima svaki vrtić te obavještanje nadležnih institucija.

Dok N=2 (10%) ispitanica navodi važnost individualnog pristupa djetetu te njegovo uključivanje u zajednicu: „*Dijete treba biti što više uključeno u zajednicu, upućeno na stručni tim te biti u kontaktu sa socijalnom službom i općenito senzibilizirati djecu prema njemu te se više njime individualno baviti.*“ (I 4).

Uz to navode važnost suradnje s roditeljima: „*Važno je provesti evaluaciju djetetove obitelji i okruženja, razgovarati s obitelji te raditi s istima uz pomoć i podršku stručnog osoblja ustanove i vanjskih suradnika.*“ (I 2).

Graf 4. Postupanje u slučaju zanemarivanja djeteta

Sumnju u zlostavljanje djeteta, nikada nije primjetilo N=12 ispitanica (60%), a N=8 ispitanica (40%) je uočilo da je dijete, koje pohađa vrtić, zanemareno od strane svojih roditelja (Graf 5.). Od ispitanica koje su odgovorile *Da* se tražilo da ukratko opišu svoja zapažanja, odnosno što su uočile kod djeteta koje je zanemareno od strane svojih roditelja. Neke ispitanice, N=4 (50%) su navele indikatore koji ukazuju na emocionalno zanemarivanje: „Dijete je ili agresivno ili povučeno, sklono čestim promjenama raspoloženja te teško prilagodljivo ili pak apatično, izgubljeno nezainteresirano i odsutno duhom.“ (I 2),

„Kod djeteta se javlja manjak samopouzdanja, nesigurnost i loša slika o sebi, izražena je povučенost, emocionalne poteškoće te poteškoće u ponašanju.“ (I 3),

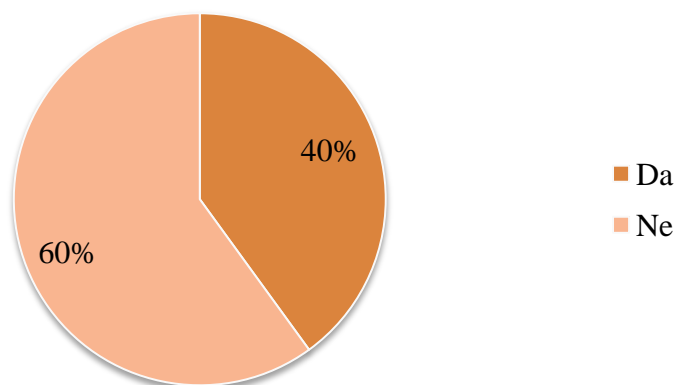
„Odgojno zapušteno dijete s kojim nisu pričali od rođenja "jer ono ionako ne može odgovarati" te kojeg su ostavljali u vrtiću od jutra do dežurstva, a preuzimala ga je dadilja (majka ne radi, otac ima uspješnu firmu).“ (I 4).

Polovica ispitanica, N=4 (50%) navodi indikatore koji ukazuju na fizičko zanemarivanje, kao što su upitna kvaliteta prehrambenih namirnica te nedovoljna briga o zdravlju djeteta: „Dijete je prljavo i neuredno, odbija hranu te jede samo kruh.“ (I 6),

„Dijete roditelji ne presvlače redovito, njegova roba smrdi po cigaretama te je pretilo.“ (I 7),

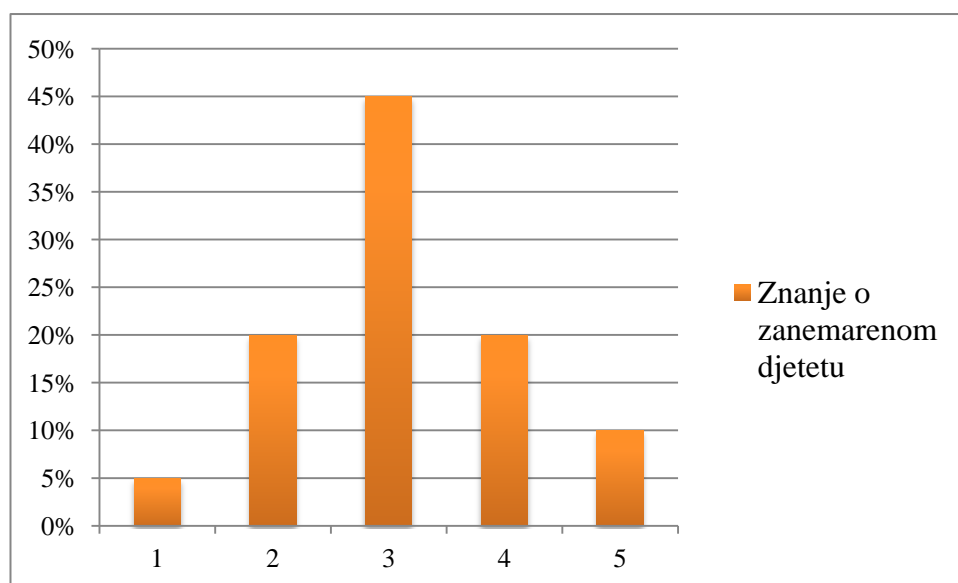
„Roditelji odbijaju otići pedijatru unatoč tome što su kod djeteta primijećeni određeni simptomi.“ (I 8).

Graf 5. Sumnja da je dijete zanemareno

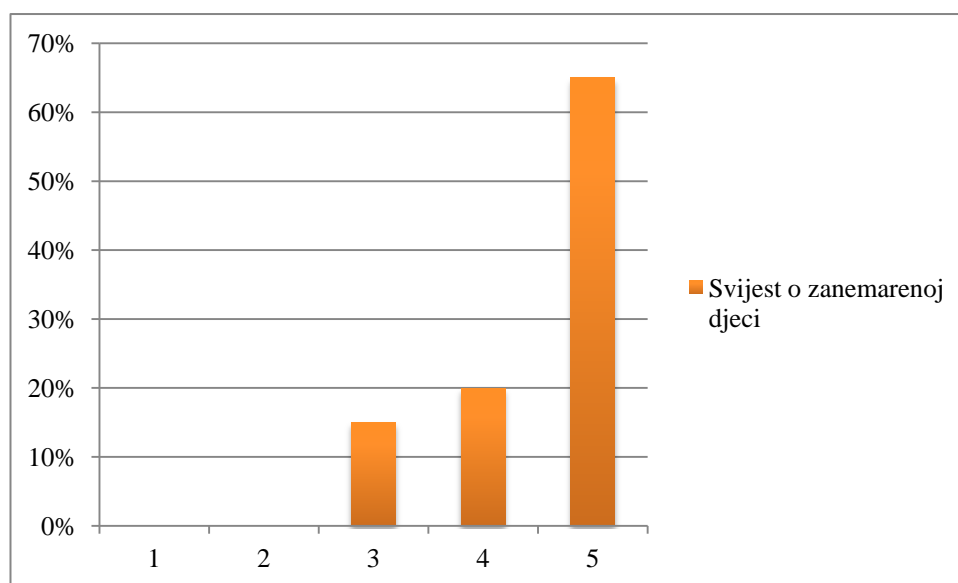
Na pitanje 8. (Prilog 1) ispitanice su procijenile svoje znanje o *Zanemarivanom djetetu* skalom od 1 do 5 (1 – u potpunosti se ne slažem; 2 – ne slažem se; 3 – niti se ne slažem niti se slažem; 4 – slažem se; 5 – u potpunosti se slažem). Njih N=9 (45%) je odgovorilo da *ne znaju* imaju li dovoljno znanja o *Zanemarenoj djeci*. N=4 ispitanica (20%) navodi da se *ne slaže* da imaju dovoljno znanja o *Zanemarenom djetetu* te su također N=4 ispitanice (20%) navele *slažem se* da imaju dovoljno znanja o *Zanemarenom djetetu*. N=1 ispitanica (5%) navodi da se *u potpunosti ne slaže* da ima dovoljno znanja o *Zanemarenom djetetu*, a N=2 ispitanice (10%) smatraju da se *u potpunosti slažu* da imaju dovoljno znanja o *Zanemarenom djetetu* (Tablica 4.).

Tablica 4. Stavovi odgojitelja o njihovom znanju o Zanemarenom djetetu

Na pitanje 9. (Prilog 1) ispitanice su skalom od 1 do 5 (*1 – u potpunosti se ne slažem; 2 – ne slažem se; 3 – niti se ne slažem niti se slažem; 4 – slažem se; 5 – u potpunosti se slažem*) procijenile smatraju li da se o temi *Zanemareno dijete* priča dovoljno, odnosno kolika pozornost se daje terminu *Zanemareno dijete*. Najviše ispitanica, odnosno njih N=13 (65%) je odgovorilo da se *u potpunosti slaže* da se o zanemarenoj djeci priča premalo. N=4 ispitanica (20%) je odgovorilo *slažem se* da se o zanemarenoj djeci priča premalo te N=3 ispitanica (15%) navodi *ne znam* priča li se o zanemarenoj djeci dovoljno. N=0 ispitanica (0%) navodi da se *u potpunosti ne slažu* te da se *ne slažu* da se o zanemarenoj djeci priča dovoljno (Tablica 5.).

Tablica 5. Svijest o zanemarenoj djeci

5.5.2. Programi stručnog usavršavanja – Odgojno zanemareno dijete

Jedan od ciljeva ovog istraživanja je bio istražiti koliko često su se odgojitelji susreli s terminom *Odgojno zanemareno dijete* te koliko dobro poznaju navedeni termin. Cilj je također bio ispitati jesu li programi stručnog usavršavanja uključivali temu *Odgojno zanemareno dijete*. Na otvoreno pitanje 10. (Prilog 1) željelo se saznati što za odgojiteljice znači termin *Odgojno zanemareno dijete*. Gotovo sve ispitanice navode da se radi o djetetu koje je prepušteno samo sebi te nisu zadovoljene njegove osnovne životne potrebe: „*Odgojno zanemareno dijete je dijete kojem je uskraćeno zadovoljavanje osnovnih potreba, a koje uključuju fiziološke, društvene i obrazovne potrebe te potrebu za sigurnošću.*“ (I 2),

„*Dijete o kojem se nitko ne brine i ne sudjeluje u njegovom odrastanju te je naposljetku ono prepušteno samo sebi.*“ (I 19),

„*Dijete koje nema sve potrebne uvjete za dostojan život, hranu, socijalno okruženje, adekvatan smještaj te psiho-fizičke uvjete.*“ (I 9).

Također, neke ispitanice, N=10 (50%) navode da se radi o djetetu koje ima problem u ponašanju zbog nedostatka pozitivnog modela ponašanja te koje je zanemareno na emocionalnom planu: „*Dijete koje nema postavljenih granica i nema pozitivnog modela ponašanja. Nije mu pružena ljubav, osjećaj sigurnosti i povjerenja...*“ (I 7),

„Sve je već navedeno u samom terminu, ali ja bih rekla da je to dijete kojem nedostaju briga, pažnja, usmjerenje, a ponajprije ljubav.“ (I 6),

„Dijete čiji roditelji zanemaruju njegove osjećaje, puštaju ga da dugo boravi u ustanovama, ne podupiru njegov razvoj, ne potiču stvaranje pozitivne slike o sebi te ne podržavaju djetetovu inicijativu.“ (I 14).

Jedna ispitanica se osvrnulo na to da dijete može biti odgojno zanemareno i od strane odgojitelja te da to polazi od roditelja koji kod kuće zanemaruju svoje dijete: *„Radi se o djetetu koje je sramežljivo i povučeno te ga se ne potiče na aktivnosti zbog čega dolazi do zastoja u razvoju. Takvo dijete odgajatelj pušta da radi što želi tj. "ne da" mu se baviti njime jer u skupini ima još 20-ak djece pa to dijete pušta ili govori: "mah, ono je takvo nema mu pomoći" umjesto da mu pruži više pažnje. Sve navedeno polazi od nedovoljnog rada s djetetom kod kuće i zanemarivanjem od strane roditelja.“ (I 1).*

Dok je druga ispitanica navela da se radi o roditeljima koji željno iščekuju početak tjedna kako bi njihovo dijete moglo ići u vrtić te bi se oni tada mogli odmoriti od njega: *„Dijete koje je od jutra do večeri u vrtiću tijekom cijele godine bez obzira što jedan od roditelja nije u radnom odnosu. Roditelj koji govori da za njega vikend počinje u ponedjeljak.“ (I 13).*

Rezultati ukazuju da odgojno zanemareno dijete dugo boravi u vrtiću (od jutra do večeri) kako se roditelji njime ne bi trebali baviti: *„Odgojno zanemareno dijete roditelji puštaju da dugo boravi u ustanovi.“ (I 18).*

Prema *Tablici 6.* vidljivo je da N=15 ispitanica (75%) jednom mjesečno sudjeluje u programima stručnog usavršavanja. N=1 ispitanica (5%) navodi da u programima stručnog usavršavanja sudjeluju dva puta mjesečno, N=0 ispitanica (0%) navodi da u programima stručnog usavršavanja sudjeluju tri ili više puta mjesečno te N=4 ispitanica (20%) još nije sudjelovalo u programima stručnog usavršavanja.

Tablica 6. Sudjelovanje u programima stručnog usavršavanja

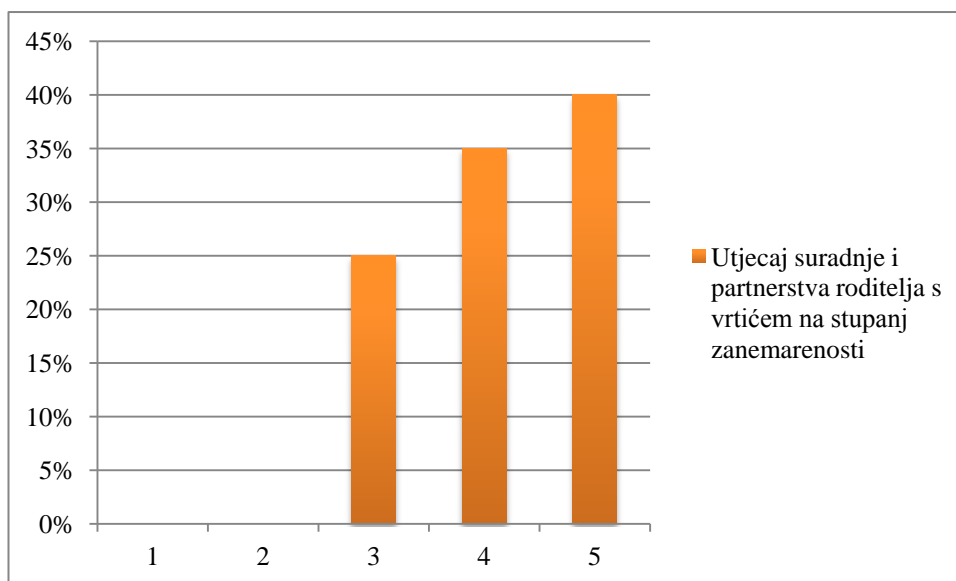
Sudjelovanje u programima stručnog usavršavanja	(f) broj ispitanika	(%) postotak
Jednom mjesečno	15	75%
Dva puta mjesečno	1	5%
Tri ili više puta mjesečno	0	0%
Nisam još sudjelovao/sudjelovala	4	20%
UKUPNO	20	100%

5.5.3. Suradnja s roditeljima

Sljedećim pitanjima (Prilog 1, Pitanje 11 i Pitanje 12) su ispitani stavovi sudionica o utjecaju suradnje i partnerstva roditelja s vrtićem na *Zanemareno dijete* i *Odgojno zanemareno dijete*.

Prikazani rezultati u *Tablicu 7.* ukazuju da N=8 sudionica (40%) se *u potpunosti slaže* da se stupanj zanemarenosti može smanjiti ukoliko postoje suradnički i partnerski odnosi između roditelja i vrtića. N=7 sudionica (35%) navodi *slažem se* da se stupanj zanemarenosti može smanjiti ukoliko postoje suradnički i partnerski odnosi između roditelja i vrtića, N=5 sudionica (25%) *ne zna* smanjuje li se stupanj zanemarenosti uz suradničke i partnerske odnose između roditelja i vrtića, a N=0 (0%) sudionica navodi da se *ne slaže* te da se *u potpunosti ne slaže*.

Tablica 7. Utjecaj suradnje i partnerstva roditelja s vrtićem na stupanj zanemarenosti

U pitanju 12. (Prilog 1) se od ispitanica tražilo da ukratko napišu kako bi one potaknule suradnju s roditeljima koji odgojno zanemaruju svoje dijete. Više od polovice ispitanica, N=12 navodi da se suradnja može postići uz individualne sastanke: „Prvo je potrebno roditelje pozvati na razgovor. Zatim je potrebno s njima ostvariti dobar i povjerljiv odnos te pokušati uočiti gdje je točno problem kako bi se moglo dalje postupati.“ (I 8),

„Pozivanje roditelja na individualne razgovore, organiziranje raznih aktivnosti i predavanja stručnih suradnika u ustanovi koji su vezani uz temu zanemarivanja djeteta.“ (I 4),

„Potrebno je održati što češće individualne razgovore te zadavati što češći rada s djetetom kod kuće.“ (I 14).

Uz individualne sastanke, ispitanice su navele da je roditeljima potrebno osigurati što više radionica, predavanja, programa i edukacija koje bi im mogle pomoći da se osvrnu na trenutnu situaciju u kojoj se njihovo dijete nalazi: „Roditeljima je potrebno pružiti edukaciju i predavanja o roditeljstvu, npr: "Rastimo zajedno". Ako roditelj nije zainteresiran, informirati ga o tome što slijedi kao zakonska posljedica njegovog ne uključivanja u pruženu pomoć...“ (I 12),

„Organizacijom tematskih roditeljski sastanaka, na kojima bi se obrazložile posljedice zanemarivanja, organiziranje individualnih razgovora te radionica.“ (I 8).

Ispitanice su također naglasile važnost uključenosti stručnog tima: „*To je vrlo individualno i ovisi o svakom roditelju. Ne postoji univerzalni plan. Svakako ih upoznati sa zapažanjima članova stručnog tima, razlozima zbog kojih se sumnja na zapuštanje, načinima daljnjeg postupanja...*“ (I 5).

5.5.4. Stavovi ispitanika o ulozi odgojitelja

U zadnjem dijelu istraživanja su ispitani stavovi i mišljenja sudionica o njihovoj ulozi u postupanju sa zanemarenim i odgojno zanemarenim djetetom te roditeljima istog. Ispitanice su svoje stavove iznijele Likertovom skalom od pet stupnjeva: 1 – u potpunosti se ne slažem; 2 – ne slažem se; 3 – niti se ne slažem niti se slažem; 4 – slažem se; 5 – u potpunosti se slažem.

Rezultati ukazuju (Tablica 8.) da većina ispitanica ima pozitivno mišljenje u svim tvrdnjama. Dok za tvrdnje 6. i 7. neke ispitanice imaju negativno mišljenje. U prvoj tvrdnji 80% odgojiteljica navodi da se u potpunosti slaže i slaže da se moraju stručno usavršavati iz područja *Zanemarivanje djece* kako bi mogle prepoznati znakove zanemarenog djeteta (SD=4,90, M=4,0). Ostalih 20% odgojiteljica je u ovoj rubrici označilo *niti se slažem niti se ne slažem*. Jedna od uloga odgojitelja je „...stvoriti ugodno i poticajno okruženje kako bi se dijete osjećalo sigurno, ugodno i dobrodošlo“. U ovoj tvrdnji, 85% odgojiteljica je navelo u potpunosti se slažem, a 15% odgojiteljica *slažem se* (SD=7,98, M=4,0). Nadalje, 100% odgojiteljica je označilo u potpunosti se slažem i slažem se da „...moraju posjedovati određeno znanje i vještine kako bi potaknule suradnju i partnerstvo s roditeljima (SD=6,52, M=4,0). U rubrici „Smatrate li da se kvaliteta odnosa roditelja i odgojitelja reflektira na cjelokupan razvoj djeteta?“ 90% odgojiteljica (SD=4,80, M=4,0) označilo je u potpunosti se slažem i slažem se da odnos roditelja i odgojitelja može utjecati na cjelokupan razvoj djeteta. Ostalih 10% odgojiteljica označilo je *niti se slažem niti se ne slažem te ne slažem se*. Nadalje, postoji mogućnost da su roditelji učinili propust te su samim time odgojno zanemarili svoje dijete. Više od 70% odgojiteljica (N=14) je označilo u potpunosti se slažem da mogu pomoći roditeljima u odgoju njihove djece kroz „savjete, razgovore, predavanja, radionice i sl.“ (SD=5,83, M=4,0).

Sedmom tvrdnjom "*Smatrate li da odgojitelji moraju pokrenuti postupak radi zaštite djetetovih prava ukoliko primijete bilo kakav oblik zanemarivanja?*" željelo se ispitati znaju li odgojiteljice da moraju reagirati ukoliko primijete bilo kakav oblik zanemarivanja. Najviše odgojiteljica (70% ispitanica) je navelo *u potpunosti se slažem i slažem se*, 25% odgojiteljica je navelo *niti se slažem niti se ne slažem*, a 5% odgojiteljica se *u potpunosti ne slaže*.

Tablica 8. Mišljenje odgojitelja o njihovoj ulozi u postupanju sa zanemarenim i odgojno zanemarenim djetetom te roditeljima istog

Mišljenje odgojitelja o njihovoj ulozi u postupanju sa zanemarenim i odgojno zanemarenim djetetom te roditeljima istog	U potpunosti se ne slažem f(%)	Ne slažem se f(%)	Niti se slažem niti se ne slažem f(%)	Slažem se f(%)	U potpunosti se slažem f(%)	SD	M
1. Smatrate li da se odgojitelji moraju stručno usavršavati iz područja <i>Zanemarivanje djece</i> kako bi mogli prepoznati odgojno zanemareno dijete?	0 (0%)	0 (0%)	4 (20%)	4 (20%)	12 (60%)	4,90	4,00
2. Smatrate li da odgojitelji moraju stvoriti ugodno i poticajno okruženje kako bi se dijete osjećalo sigurno, ugodno i dobrodošlo?	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (15%)	17 (85%)	7,38	4,00
3. Smatrate li da odgojitelji moraju posjedovati određeno znanje i vještine kako bi potaknuli suradnju i partnerstvo s roditeljima?	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	5 (25%)	15 (75%)	6,52	4,00
4. Smatrate li da se kvaliteta odnosa roditelja i odgojitelja reflektira na cjelokupan razvoj djeteta?	0 (0%)	1 (5%)	1 (5%)	7 (35%)	11 (55%)	4,80	4,00
5. Smatrate li da bi odgojitelji trebali pomoći roditeljima u odgoju njihove djece (savjeti, razgovori, predavanja, radionice i sl.)?	0 (0%)	0 (0%)	4 (20%)	2 (10%)	14 (70%)	5,83	4,00
6. Smatrate li da odgojitelji mogu utjecati na odgojni stil roditelja?	1 (5%)	2 (10%)	9 (45%)	6 (30%)	2 (10%)	3,39	4,00
7. Smatrate li da odgojitelji moraju pokrenuti postupak radi zaštite djetetovih prava ukoliko primijete bilo kakav oblik zanemarivanja?	1 (5%)	0 (0%)	5 (25%)	7 (35%)	7 (35%)	3,32	4,00

6. ZAKLJUČAK

Uloga i zadatak svakog roditelja je omogućiti djetetu uvjete za pravilan i cjelovit razvoj. Budući da je u nekim obiteljima došlo do odgojne zanemarenosti, djetetu su uskraćene određene potrebe te postoji mogućnost da se zbog toga ne može u potpunosti pravilno razvijati. Ukoliko dijete koje je odgojno zanemareno ili je izloženo težem obliku zanemarivanja pohađa vrtić, većinu svog vremena će provesti s odgojiteljima. Njihova je uloga da prepoznaju djetetove signale te pravodobno reagiraju i poduzmu određene mjere. Kako bi bili sposobni uočiti signale i znakove zanemarenog ili odgojno zanemarenog djeteta, potrebno je stručno usavršavanje. Radi dobrobiti djeteta, odgojitelji moraju biti dovoljno kompetentni da potaknu roditelje koji odbijaju suradnju s vrtićem te omoguće djetetu da se u vrtiću osjeća što ugodnije. Za potrebu pisanja ovoga rada provedeno je istraživanje kojim su se željeli utvrditi stavovi i mišljenja odgojiteljica o njihovom znanju o *Zanemarenom djetetu* i *Odgojno zanemarenom djetetu* te uloga vrtića u postupanju sa zanemarenim i odgojno zanemarenim djetetom. Rezultati su pokazali da je većina odgojiteljica nedovoljno informirana iz područja *Zanemarivanje djece* te nedostaju programi usavršavanja koji uključuju temu *Zanemarivanje djece* i *Odgojno zanemarivanje djece*. Uz to, 65% ispitanica smatra da je svijest o zanemarenoj djeci izrazito mala. Nadalje, većina odgojiteljica smatra da je suradnja s roditeljima bitan faktor koji utječe na stupanj zanemarenosti djeteta. Kao najpogodniji oblik suradnje, većina odgojiteljica je navela individualni razgovor. Roditelje je, prije svega, potrebno osvjestiti o trenutnoj situaciji te im objasniti posljedice koje mogu ostati na djetetu. Uz individualne sastanke, nekoliko ispitanica je navelo radionice, edukacije i predavanja kao pogodne oblike za informiranje roditelja o zanemarivanju i odgojnoj zanemarenosti djeteta. Ukoliko roditelji na bilo koji način odbijaju surađivati, uloga vrtića je informirati ih o zakonskim posljedicama njihovog ne uključivanja u pruženu pomoć. Odgojiteljice su također istaknule važnost rada s roditeljima uz pomoć i podršku stručnog tima ustanove. Zbog mogućnosti da dijete nije dovoljno razvijeno na fizičkom, emocionalnom, medicinskom ili obrazovnom planu, odgojno – obrazovna institucija mora djetetu omogućiti da se ono tokom svog boravka u vrtiću osjeća sigurno, dobrodošlo i ugodno. Ispitanice koje su se susrele sa zanemarenim

djetetom (45%) navode da je dijete potrebno uključiti u zajednicu, s njime se što više individualno baviti te uputiti stručni tim o cijeloj situaciji.

LITERATURA

Bulatović, A. (2012). Posljedice zlostavljanja i zanemarivanja djece predškolskog uzrasta. *Život i škola*, LVIII (27), 211-221.

Buljan Flander, G. (2010). *Zanemarivanje djece* (2010). Preuzeto 10.5.2020.: <https://www.poliklinika-djeca.hr/publikacije/zanemarivanje-djece/>

Buljan Flander, G. i Ćorić, V. (2008). Zanemarivanje djece - rizični čimbenici, posljedice, uloga liječnika i mogućnosti prevencije. *Paediatrica Croatica*, 52 (1), 29-33.

Buljan Flander, G. i Ćosić, I. (2003). Prepoznavanje i simptomatologija zlostavljanja i zanemarivanja djece. *Medix*, 9 (51), 122-124.

Buljan Flander, G. i Karlović, A. (2004). *Odgajam li dobro svoje dijete*. Zagreb: Marko M. usluge d.o.o.

Buljan-Flander, G. i Kocijan-Hercigonja, D. (2003). *Zlostavljanje i zanemarivanje djece*. Zagreb: Marko M. usluge d.o.o.

Cherry, K. (2019). *Uninvolved Parenting - Characteristics, Effects, and Causes*. *Verywell mind*. Preuzeto 10.5.2020.: <https://www.verywellmind.com/what-is-uninvolved-parenting-2794958>

Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden Marketing - Tehnička knjiga.

Friel, J.C. i Friel, L.D. (2001). *Sedam najvećih pogrešaka u odgoju djece*. Rijeka: Extrade.

Glavina, E. (2018). Sustav podrške U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (ur.) *Izazovi suradnje – razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str. 145-164). Zagreb: ALFA d.d.

Hiatt-Michael, D. B. i Hands, C. M. (2010). *Family Involvement Policy, Research and Practice*. in: Hiatt-Michel, D. B. (ed.) *Promising Practice to Support Family Involvement in School*. Information Age Publishing, Inc., 1 – 9.

Jurčević Lozančić, A. i Kunert, A. (2015). Obrazovanje roditelja i pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi. *Metodički obzori*, 10(2015)2 (22), 39-48.

Konvencija o pravima djeteta (2001). Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži. Zagreb.

Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.

Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.

Maleš, D., Milanović, M. i Stričević, I. (2003). *Živjeti i učiti prava: odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet, Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

Marušić, K. i Mlinarević, V. (2005). Prava djeteta i njihovo oživotvorenje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. *Život i škola*, LI (14), 29-39.

Mavračić Miković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću. *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 3 (3.), 69-84.

Milanović, M. i suradnice (2014). *Pomozimo im rasti; Priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga

Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću – novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organizaciji odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima*. Zagreb: SM Naklada.

Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Zagreb: Persona.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta [MZOS]. (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Preuzeto 13.05.2020.: <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>

Mlinarević, M. (2004). Vrtićno okruženje usmjereno na dijete. *Život i Škola*, br. 11(1/2004), 112-119.

Odeljan, R. (2018). Zlostavljanje i zapuštanje djece. Preuzeto 30.05.2020.: http://cnzd.org/uploads/document/attachment/98/Prirucnik6_zlostavnjanje_i_zapustanje_djece.pdf

Pećnik, N. i Starc, B. (2010). Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece. Preuzeto 30.05.2020.: https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Roditeljstvo_u_najboljem_interesu_djece.pdf

Rogulj, E. (2018). Komunikacijske kompetencije odgojitelja. U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (ur.) *Izazovi suradnje – razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str. 111-144). Zagreb: ALFA d.d.

Shaw, R. i Wood, S. (2009). *Epidemija popustljivog odgoja*. Zagreb: V.B.Z. d.o.o.

Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić zajednica koja uči – mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media.

Stevanović, M. (2000). *Obiteljska pedagogija*. Varaždinske Toplice: Tonimir.

Vukasović, A. (1994). *Obitelj-vrelo i nositeljica života*. Zagreb: Hrvatski katolički zbor „MI“.

Višnjić Jevtić, A. (2018). Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (ur.) *Izazovi suradnje – razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str. 77-110). Zagreb: ALFA d.d.

PRILOZI I DODACI

TABLICE

Tablica 1. Dob ispitanika

Tablica 2. Županija u kojoj se nalazi vrtić

Tablica 3. Godine staža u struci

Tablica 4. Stavovi odgojitelja o njihovom znanju o *Zanemarenom djetetu*

Tablica 5. Svijest o zanemarenoj djeci

Tablica 6. Sudjelovanje u programima stručnog usavršavanja

Tablica 7. Utjecaj suradnje i partnerstva roditelja s vrtićem na stupanj zanemarenosti

Tablica 8. Mišljenje odgojitelja o njihovoj ulozi u postupanju sa zanemarenim i odgojno zanemarenim djetetom te roditeljima istog

GRAFIKONI

Graf 1. Spol ispitanika

Graf 2. Razina obrazovanja

Graf 3. Poznavanje termina *Zanemareno dijete*

Graf 4. Postupanje u slučaju zanemarivanja djeteta

Graf 5. Sumnja da je dijete zanemareno

Prilog 1

Anketni upitnik

Poštovani,

moje ime je Mateja Pismarović, studentica sam treće godine Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – odsjek u Petrinji, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. U sklopu predmeta Pedagogija ranog odgoja provodim istraživanje o stavovima odgojitelja i odgojiteljica o ulozi odgojno – obrazovne institucije po pitanju odgojno zanemarenog djeteta. U tu svrhu molim Vas da ispunite ovaj upitnik koji je u potpunosti anoniman. Svi Vaši odgovori ostaju strogo povjerljivi

te će se koristiti isključivo u svrhu analize podataka za pisanje završnog rada iz navedenog predmeta. Ukoliko imate pitanja ili nedoumica možete me kontaktirati na mail mateja.pismarovic@gmail.com.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu i suradnji!

*Obavezno

1. Spol: *

- M
- Ž

2. Dob: *

- Manje od 25 godina
- 25 – 30
- 31 – 35
- 36 – 40
- 41 – 45
- 46 – 50
- 50 godina i više

3. Županija u kojoj se nalazi vrtić u kojemu radite: *

_____ .

4. Godine staža u struci: *

- do 5 godina
- od 6 do 15 godina
- od 16 do 25 godina
- više od 26 godina

5. Razina obrazovanja: *

- preddiplomski studij
- diplomski studij
- postdiplomski studij

6. Jeste li upoznati s terminom ZANEMARENO DIJETE? *

- Da
- Ne
- Djelomično

7. Znete li kako treba postupiti u slučaju zanemarivanja djeteta? *

- Da
- Ne
- Nisam siguran/sigurna

8. Ukoliko ste u prethodnom pitanju odabrali odgovor DA, ukratko obrazložite.

---

9. Jeste li ikada u skupini uočili i posumnjali da je dijete zanemareno? *

- Da
- Ne

10. Ukoliko ste u prethodnom pitanju odabrali odgovor DA, ukratko opišite svoja zapažanja.

---

11. Koliko često sudjelujete u programima stručnog usavršavanja? *

- Jednom mjesečno
- Dva puta mjesečno
- Tri ili više puta mjesečno
- Nisam još sudjelovao/sudjelovala

12. Jesu li neki od programa stručnog usavršavanja uključivali temu *Odgojno zanemareno dijete* ? *

- Da
- Ne

13. Smatrate li da imate dovoljno znanja o *Zanemarivanju djece*? *

1   2   3   4   5
Ne   Da

14. Smatrate li da se o *Zanemarivanju djece* priča premalo? *

1   2   3   4   5
Ne   Da

15. Ukratko napišite što za Vas znači termin ODGOJNO ZANEMARENO DIJETE?

*

---

16. Smatrate li da se stupanj zanemarenosti može smanjiti ukoliko postoje suradnički i partnerski odnosi između vrtića i roditelja? *

1   2   3   4   5
Ne   Da

17. Ukratko napišite kako biste Vi potaknuli suradnju s roditeljima koji odgojno zanemaruju svoje dijete? *

Pažljivo pročitajte sljedeće tvrdnje i zaokružite broj uz svaku od njih, koji pokazuje u kojoj se mjeri slažete/ ne slažete s određenom tvrdnjom: 1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se ne slažem niti se slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem

18. Smatrate li da se odgojitelji moraju stručno usavršavati iz područja *Zanemarivanje djece* kako bi mogli prepoznati odgojno zanemareno dijete? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem   o o o o o   U potpunosti se slažem

19. Smatrate li da odgojitelji moraju stvoriti ugodno i poticajno okruženje kako bi se dijete osjećalo sigurno, ugodno i dobrodošlo? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem   o o o o o   U potpunosti se slažem

20. Smatrate li da odgojitelji moraju posjedovati određeno znanje i vještine kako bi potaknuli suradnju i partnerstvo s roditeljima? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem   o o o o o   U potpunosti se slažem

21. Smatrate li da se kvaliteta odnosa roditelja i odgojitelja reflektira na cjelokupan razvoj djeteta? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem   o o o o o   U potpunosti se slažem

22. Smatrate li da bi odgojitelji trebali pomoći roditeljima u odgoju njihove djece (savjeti, razgovori, predavanja, radionice i sl.)? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem   o o o o o   U potpunosti se slažem

23. Smatrate li da odgojitelji mogu utjecati na odgojni stil roditelja? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem

U potpunosti se slažem

24. Smatrate li da odgojitelji moraju pokrenuti postupak radi zaštite djetetovih prava ukoliko primijete bilo kakav oblik zanemarivanja? *

1 2 3 4 5

U potpunosti se ne slažem

U potpunosti se slažem

Izjava o izvrsnosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)